דאס
אידישע ווארט
THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע פאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

וועטער: טיילוויז וואלקנדיק און קיל

זון אויפגאנג — 5.12
זון אונטערגאנג — 7.53

Vol. 20, No. 160. Winnipeg, Tuesday Aug. 12, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג — דינסטאג יח אב, תר"ץ.

אנב - אורחא
פון מארק
אפענע ברוואלאך
(צו דר. י. שאפירא)
2

איך האב חרטה געהאט אויף מיין באַשלוס נים צו באַרירן מער די ספּעציפישע פראגע. ווײַל וועלכער איך האב נערערט אין מיין ערשטן בריוו. איך פיל, אז עס קומט פון מיר אן אנטשולדיקונג צו מיינע לעזער, פאר דעם פערזענלאכן טאן וואס איך האב גענומען, וואס איז נעווינלאך נים מיין דרך.

פארזוך געמאכט געווארן צו דערמארדן רומענישן באַאַמטן וואס זוכט אונטער אנטיסעמיטישע טעטיקייטן

מאיר גראסמאן שלאגט פאר ביי רעוויזיאָניסטישער קאנפערענץ אז די אידן זאלן אויפהערן געבן געלט פאר ארץ־ישראל

זאגט אז בלויז פינף פראצענט פונם געלט גייט פאר אידישע נויטן, און דאס איבעריקע — פאר דער אדמיניסטראציע און די אראבער

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

יארצייט נעפראוועט נאך תל־אביב'ער הרוגים

קאדערא געשאסן פון רעגירונגס אגענטשעט, טן פארנדיק אין באן

"אר 100" פליט היינט אפ צוריק קיין ענגלאנד

קאמוניסטן ארעסטירט אין טערקיי

נייע רעגירונג הויבט אן אויספארשן ארבעטסלאזיקייט לאגע אין לאנד

ווי דער קארעספאנדענט פון דער הינער "טריביון" מעלדעט פון אטאווא, באטראכט מר. בענעטס נייע רעגירונג די ארבעטסלאזיקייט ווי איר דרינגענדיקן פראבלעם, און האט שוין אנגעהויבן מאכן אן אויספארשונג וועגן דעם ענין.

באאמטע פונ'ם ארבעטס־דעפּארטמענט, באריכטעט דער קארעספאנדענט, האבן זיך בארוטן וועגן דעם ענין מיט ארבעטער פירער, און דער ארבעטס מיניסטער, סענאטאר ראבערטסאן, האט געהאט א קאנפערענץ מיט די באאמטע פונ'ם דעפּארטמענט. אינפארמאציעס וועלן געקראגן ווערן וועגן דער לאגע פון די פראווינצן און גרעסערע מוניציפאליטעטן, צוזאמען מיט זייערע מיינונגען וועגן הילף־מיטלען.

די ספּעציעלע פארלאמענט סעסיע, וואס דארף פארופן ווערן אויף קומענדיקן חודש, צו באטראכטן די ארבעטסלאזיקייט פראגע, וועט מוזן זיין א קורצע, צו געבן דעם פרעמיער די געלעגנהייט צו פארן צו דער אימפעריאלער קאנפערענץ, וואס קומט פאר ביים סוף סעפּטעמבער. די סעסיע וועט דערפאר ווארשיינלאך ניט האבן קיין צייט צו זוכן א גרינדלאכע לייזונג צו דעם פראבלעם, און וועט זעען בלויז צו פארלייכטערן די לאגע דורך נויטשטעפּלאכע ארבעטן.

עס איז אויך מעגלאך, אז די רעגירונג זאל רעווידירן איינִיקע טאריפן, ווי א דרינגענדיקער מיטל. עס איז אבער ניט ווארשיינלאך, אז זי זאל דערוויל פרובירן מאכן גרינדלאכע ענדערונגען אין די טאריפן.

קאנטראקט פאר'ן בוי פון פעמבינא סאבוויי ארויסגעגעבן

ווי די סי. עז. אר. באאמטע האבן אנאנסירט, האט די אייזנבאן קאמפאני שוין ארויסגעגעבן דעם קאנטראקט פאר'ן בוי פון דער פעמבינא סאבוויי, וואו עס וועט זיך גפינען דער נייער סי. עז. אר. הויף. און די ארבעט אויף דער סאבוויי וועט זיך באלד אנפאנגען. ציטוויילִיקע בריקן, פאר דעם פארקער, וועלן דארטן דערוויל געבויט ווערן. די ארבעט־ ווערט דערוואר־טעט, וועט פארענדיקט ווערן אין א 13 14 חדשים צייט.

דער קאנטראקט איז ארויסגעגעבן געווארן צו פאולי ברידער, און ער וועט באטרעפן ארום א האלבן מיליאן דאלאר.

די סאבוויי וועט זיין 60 פוס ברייט, און וועט קאנען דורכלאזן גלייכצייטיק צו דריי אויטאמאבילן פון יעדער ריכטונג, אדער צו צוויי אויטאמאבילן און א טראם־ווי. אויסער דעם וועלן פון ביידע זייטן זיין טראטוארן פאר פוס־גייער. די פולע לענג פון דער סאבוויי, איינשליסנדיק די צוטריטן, וועט זיין ארום 1.260 פוס.

פאמיליע וועט עסן סוף יעדן טאג, ווייל אזוי האט געהייסן דער ריכטער

פיטסבורג, אווג. 12. — די גאשאס וועלן פון היינט אן, און פאר א לייגנגערער צייט, זופן יעדן טאג זופ, ביי זייערע מאלצייטן.

דאס איז ניט דערפאר ווייל טאני גאַשא האט אזוי ליב זופ, און אויך ניט דערפאר ווייל זיין ווייבל האט עס אזוי שטארק ליב, נאר פשוט דערפאר ווייל מען האט זיי געזאגט מיט'ן הארבן ווארט, אז זיי זאלן זוכן זופ, און צוגעזאגט האט עס ניט אבי ווער, נאר א מאגיסטראט אין א געריכט הויז.

שוין צוויי וואכן זינט מר. טאני גאשא האט ניט קיין איין צאן אין מויל. זיי האבן אים פארשאפט צרות, האט אים א ציין דאקטאר ארויסגעשלעפט זיינע ציין פאר אזויפיל און אזויפיל א שטיק, און זיין פלונית'טע האט עס וויניק וואס געקימערט. זי האט ווי געוויינלאך געמאכט יעדן טאג געבראטנס, און אז עס איז געקומען די צייט פון עסן, פלעגט איר מאן זיצן מיט א צעאקערט מויל ביים טיש און — קוקן ווי זיין בעסערע העלפט עסט, און אליין האט ער געהונגערט אזוי לאנג ביז זיין גערולד האט אים געפלאצט און ער האט געמאכט א שטיקל "שמחה'לע" אין הויז. דאס הייסט, ער האט צעבראכן די ביינקלאך, די טישן און וואס עס האט זיך אים געמאכט אונטערן האנט, ביז זיי זיינען דערשינען פאר'ן ריכטער.

ווען דער ריכטער האט אויסגעהערט ביידע צדדים און ער האט פארזיכטיק, אנטוענדיק זיינע אויגן־גלעזער אויף זיין נאז, ארייננעקוקט טאני'ן אין מויל אריין, האט ער באפוילן מרס. טאנין אז זי זאל יעדן טאג אומבאדינגט קאכן זופּ, און זי זאל דאס טאן אזוי לאנג ביז טאני וועט זיך איינקויפן א מויל ציינער, און דערפאר זופן היינט די גאשאס, זופ.

קאנאדער שניט דאס יאר וועט זיין בעסער ווי לעצטן יאר

אטאווא, אווג. 12. — כאטש די גערעטעניש אויסזיכטן אויף פרילינג ווייץ זיינען געווען ערגער אין די לעצטע וואכן, לויט'ן באריכט פון דער סטאטיסטישער ביורא, וועט אבער קאנאדער שניט דאס יאר זיין באדייטנד גרעסער ווי לעצטן יאר.

לעצטן יאר, ביים סוף פון יולי, זיינען די אויסזיכטן געווען אויף א 66 פראצענטיק שניט פונ'ם צען־יעריקן דורכשניט. ביים סוף פון יולי דאס יאר זיינען די אויסזיכטן געווען אויף א 85 פראצענטיקן שניט.

מאניטאבא האט די בעסטע אויסזיכטן — אויף א 100 פראצענטיקן שניט; סאסקאטשעוואן, 82 פראצענט, און אלבערטא, 86 פראצענט.

וואשינגטאן, ד. ק., אווג. 12. — ווי א רעזולטאט פון דער טריקעניש, זיינען די גערעטעניש אויסזיכטן אין די פאראייניקטע שטאטן געפאלן אויף קארגע זיבן פראצענט אין פארלויף פונ'ם חודש יולי. דער שניט, ווערט אפגעשאצט, וועט זיין אויף 5.5 פראצענט קלענער ווי לעצטן יאר, און אוי 9.1 פראצענט קלענער ווי דער 10־יעריקער דורכשניט.

באזונדערס שווער האט געליטן קוקורוזע, און דער שניט פון דער תבואה וועט זיין דער קלענסטער פאר די לעצטע 20 יאר, מיט'ן אויסנאם פונ'ם יאר 1921. דער ווייץ שניט פאר'ן גאנצן לאנד ווערט אפגעשאצט אין 820 מיליאן בושל, וואס איז עטוואס בעסער ווי לעצטן יאר (806 מיליאן בושל).

(:־:)

ארבעט אויף סליוו פאלס גייט אן אין פולן שוואונג

דזש וו. סאנגער, הויפט אינזשעניר פון דער הידרא מעלדעט, אז די ארבעט אויף דער קאנסטרוקציע פון דער סליווס פאלס קראפט סטאנציע גייט אן אין דער בעסטער ארדענונג.

ריזיקער בריטישער האנדלס פלאט שווימט אפ קיין צפון סיביר

בריטישע סאלדאטן קומט זיך אוים צו קעמפן אויף צוויי פראנטן אין אינדיע

באמבעי, אינדיע, אווג. 12. — די בריטישע אדמיניסטראציע האט פאר זיך 2 פראבלעמען פון גרויסן ערנסט. — די איבערפאלן פון די ווילדע שבטים אינ'ם פעשאווער געגנט און די הינדו־מוסולמאנישע שטרייטיקייטן, וואס צווינגען זי צו שיקן טרופן אינ'ם סינד דיסטריקט.

די צענזור לאזט ניט דורך קיין פרייע נייעסן פון לאנד. פון די ידיעות וואס קומען אבער אן איז צו זען, אז די פארטיזאנישע צוזאמענשטויסן מיט די אפרידים גייען אן, און פעשאווער ווערט נאך געדראעט פון אן איבערפאל. עס איז ניט ווארשיינלאך אבער, אז די אפרידים זאלן פרובירן א מאסן־אטאקע אויף פעשאוואר, ווייל זיי וועלן מורא האבן פאר די בריטישע עראפלאנען.

אין דעם דיסטריקט פון סינד זיינען בלוטיקע שלאכטן אנגעגאנגען צווישן די מוסולמאנער און די הינדום פאר די לעצטע צוויי וואכן, וואס האט געצוואונגען די מאכט צו שיקן אהין טרופן.

די אינדישע פירער פאנדיט מאטילאל נעהרו און פאנדיט דזשאוואהארלאל נעהרו זיינען אריבערגעפירט געווארן פון זייער געפענגעניש אין אלאהאבאד, קיין פונא, וואו זיי וועלן זיך צוזאמענקומען מיט מאהאטמא גאנדי, און זיי וועלן האבן א שמועס מיט פרא־בריטישע אינדישע פירער, אין א פארזוך איינצושטעלן פרידן אין לאנד.

(:־:)

אידישער גאלדשמיד מאכט קרוין פאר קעניג קאראל

בוקארעסט, אווג. 12 (איטא). — קארל וויס, בארימטער אידישער גאלדשמיד פון טשערנאוויץ, האט נעקראגן א באשטעלונג מאכן די קרוין פאר קעניג קאראל דעם צווייטן, וועמעס קראנאציע וועט פארקומען ענדע סעפטעמבער.

צען טויזנט מענשן זיפן זאמד ביים ביטש זוכנדיק א רינגעלע

ניויארק, אווג. 12. — די קראפט פון געלט!

הונדערט דאלאר האבן צערודערט צען טויזנט מענער, פרויען און קינדער, און זיי האבן איבערגעזיפט יעדן הויפן זאמד ביים ביטש קאמבער, אחים ראקאוועי, פארק, לאנג איילאנד, אין א געיעג צו געפינען א דימענטענעם רינגל וואס איז ווערט ‎$1.200.

באלד ווי דער איינגנטימער האט געמאלדן אז ער האט פארלארן אזא ווערטפולן רינג, און ער האט אנגעבאטן הונדערט דאלאר צו דער פערזאן וואס וועט עס געפינען און צוריקקערן, האבן זיך אויפגעשטעלט אויף זייערע פיס צען טויזנט נפשות און זיי האבן זיך אוועקגעלאזט זיפן דעם גאנצן זאמד ביים ברעג טייך. דער דערפאלגרייכער זוכער איז געווען דזשיימס מ. פרילי, ער האט געפונען דעם רינגל מיט דער הילף פון אן אויסגעבארגטן אש־זיפער.

איד, קאנדידאט פאר גאווערנאר אין ארעגאן

פארטלאנד, ארע., אוו. 12 (איטא). — דזשוליוס ל. מייער, פראמינענטער אידישער סוחר און נעזעלשאפטלאכער טוער, איז נעכטן נאמינירט געווארן אלס קאנדידאט פאר גאווערנאר פון ארעגאן אויף א קאנווענשאן פון ליבעראלן און אומאפהענגיקע, אויף וועלכער עס האבן זיך באטייליקט 4,000 פערזאן פון אלע טיילן פון דעם שטאט.

אננעמענדיק די נאמינאציע, האט מר. מייער דערקלערט, אז אויב ער וועט דערוויילט ווערן, וועט ער זיך ניט אפגעבן מיט קיין פאליטיק, נאר ער וועט פארוואלטן דעם שטאט ווי מען פארוואלטעט א ביזנעס.

(:־:)

רעגן לעשט אויס נייער פייער אין בארשא

בוקארעסט, אווג. 12 (איטא). — א צווייטער ערנסטער פייער האט אויסגעבראכן אין וואלד ארום בארשא און האט געשטעלט אין געפאר דאס גאנצע שטעטל און אויך די ארומיקע שטעטלאך. די איינוואוינער זיינען שוין געווען גרייט צו אנטלויפן, ווען צום גליק האט אנגעהויבן גיין א שטארקער רעגן און דאס פייער איז אויסגעלאשן געווארן. דערוויל איז נאך ניט פעסטגעשטעלט געווארן פון וואנען דאס פייער האט זיך גענומען.

די באפעלקערונג פון בארשא, ספּעציעל די דארטיקע אידן, געפינען זיך איצט אין גרוים נויט צוליב א פייער וואס איז דארט פארגעקומען לעצטן יולי. די שאדנס פון דער שריפה באטרעפן ארום ‎$300.000 און איבער טויזנט פערזאן זיינען געבליבן היימלאז.

(:־:)

"היינט" באריכט וועגן דעלעגאציע קיין אמעריקע אפגעלייקנט

ווארשע, אווג. 12 (איטא). — דער באריכט אין דער הינער אידישער צייטונג "היינט", אז די פוילישע רעגירונג גרייט זיך צו שיקן א דעלעגאציע פון פראמינענטע אידישע פירער קיין אמעריקע מיט דעם צוועק צו שאפן האנדלס־פארבינדונגען פאר פוילן, איז אנטשידן אפגעלייקנט געווארן אין אפיס פון אויסערן מיניסטעריום. דער באריכט איז אבסאלוט גרונדלאז, האט מען דערקלערט אין אינערן מיניסטעריום.

רייסט אויף מיט דינאמיט זיך אליין און זיינע דריי קינדער

בארנבעי, בי. סי., אווג. 12. — אטא זעלאר, א רוס, האט אריינגעפירט זיינע דריי קינדער אין עלטער פון צוויי ביז זיבן יאר, אין א גרוב אויף דער נעבויטער נייער פראווינציעלער הייוועי, ארום דאוגלאס ראוד, ניט ווייט פון דאנעז, און ער האט זיי און זיך אליין אויפגעריסן מיט דינאמיט. אלע פיר נפשות זיינען צעריסן געווארן אויף שטיקלאך.

לויט זיינע נעווענע שכנים דערציילן, איז זיין פרוי, אויך א רוסישע, אנטלאפן פון זיין היים מיט עטלאכע טעג צוריק, ווייל זי האט שוין נעקאנט אריבערטראגן פון אים זיין אכזריות'דיקייט באהאנדלונג צו איר.

עס ווערט געזאגט אז זי איז געווען זיין צווייטע פרוי, וועלכע האט נאך זיבן קינדער אין ווינ(י)פעג פון איר ערשטן מאן.

זעלערס האנדלונג איז געווען א פאראוים באשטימטע, ווייל, עס ווערט געזאגט, אז דאס עלטערע קינד זאל האבן דערציילט צו א פריינט פון זייער משפחה אז דער פאטער האט געדראעט די קינדער אז ער וועט זיי אומברענגען און זיך אליין.

א "נביא" אין ווארשע זאגט אז ער הערט ווי משיח קומט

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג, אוגוסט 12
אלגעמ. פארזאמ. פון "יוגנט" לינקע פוע"צ. אין פרץ־אינסטיטוט.

מיטוואך, אוגוסט 13
ספּעציעלע פארזאמלונג פון ווסנ. הדסה 8.30 אווענט, אין ציון זאל.
עקזעקוטיווע מיטינג פון "חסד של אמת", 8.30 אווענט, אין נייער ת"ת.

פרייטאג, אוגוסט 15

שבת, אוגוסט 16

זונטאג, אוגוסט 17

(שלום אויף לעצטער זייט)

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

ניט די מויז איז דער גנב, נאָר די לאָך

אין איר קאמף קעגן דעם משקה-שמוגל אין איר לאנד פון "פראָהיבישאָן", האָט די רעגירונג פון די פאראייניקטע שטאטן איר באזונדער אויפמערקזאמקייט געשיינקט דער קאנאדער גרעניץ. דאָס האָט זי ניט געטאָן בקויז דערפאר, ווייל קאנאדע איז מיט איר פאראייניקט מיט א דריי-טויזנט מייליקער קרעניץ-ליניע, דורך וועלכע די משקה-שמוגלער האָבן דעם לייכטסטען צוטריט צום אמעריקאנער "מארק". נאָר אויך דערפאר, ווייל דאָ האָט זי געהאט צו טאָן מיט א שכנה וואָס איז געווען ווילינג צו העלפן איר אין אן ארבעט, מיט וועלכער זי אליין האָט זיך ניט געקאָנט ספראווען.

די קאנאדער רעגירונג, וועלכע האָט געוואלט אנהאלטן שכנות'דיקע באציאונגען מיט די פאראייניקטע שטאטן, האָט זיך ניט שטארק געלאָזט בעטן, ווען די אמעריקאנער רעגירונג האָט זיך צו איר געווענדעט נאָך הילף אפצושטעלן דעם שמוגל. כאָטש ערגעץ פירט זיך דאָס ניט, אז א לאנד זאָל ניט דערלאָזן דעם ארויספיר פון סחורה, וועלכע איז דערלויבט ביי איר צו האנדלען מיט איר, אין א פרעמדן לאנד, וואו זי איז פארבאָטן, און כאָטש יעדעס לאנד דארף היטן די אייגענע גרעניצן קעגן שמוגל, — האָט אָבער קאנאדע אויף אזויפיל געשעצט די אמעריקאנער פריינטשאפט, אז זי האָט זיך פארפליכטעט צו טאָן פאליציי ארבעט פאר איר.

מיט אייניקע יאָרן צוריק האָט די קאנאדער רעגירונג, דורך אן אפמאך, פארפליכטעט זיך צו אינפאָרמירן די שטאטן וועגן יעדן משקה טראנספאָרט וואָס ווערט פון קאנאדע ארויסגעשיקט אהין, און פאר וועלכן די קאנאדער פאָרט באאמטע גיבן ארויס "קלירענסעס" (ארויספיר דערלויבענישן). אלץ וואָס פאר די אמעריקאנער "טרוקענע" באאמטע איז דערנאָך פארבליבן איז, אכטונג צו געבן אויף די שיפן און שיפלאך וועלכע האָבן געפירט די משקה, — לויט דער אינפאָרמאציע געקראָגן פון דער קאנאדער רעגירונג, — קאָנפיסקירן די משקה און ארעסטירן די שמוגלער, און אזוי מאכן א סוף צום שמוגל פון משקה פון קאנאדע.

איז אָבער דער גאנצער ענין פון "פראָהיבישאָן" אין די פאראייניקטע שטאטן, און די אפהיטונג פונ'ם געזעץ, דורכגעדרונגען מיט כאבאר און קאָרופציע. בעת קאנאדע האָט איר זייט פונ'ם אפמאך פינקטלאך דערפילט און האָט אינפאָרמירט די געהעריקע מאכט וועגן יעדן משקה טראנספאָרט וואָס איז ארויסגעשיקט געוואָרן אין די שטאטן אויף א געזעצלאכן אופן, האָט אָבער די "טרוקענע" פאליציי אויף יענער זייט גרעניץ איר חוב ניט דערפילט. די משקה פלעגט אויסגעלאָדן ווערן ביי די וואסער-פראָנטן פון דעטראָיט, אָדער שיקאגאָ, אין די סאמע צענטרען פון די שטעט, פאר אלעמענס אויגן, און אָנקל סעמס "טרוקנקייט משגיחים" פלעגן דאָס אָדער ניט זעען, אָדער גיכער פארמאכן די אויגן, ווייל עס האָט זיך זיי ניט געלוינט דאָס צו זעען . . .

ווען הואווערס אדמיניסטראציע איז אריין אין מאכט, — און זי האָט אין די וואלן פארשפראָכן ארויפצוצווינגען אויפ'ן לאנד דעם "פראָהיבישאָן" געזעץ, — האָט זי, פון אלע אירע הבטחות, גענומען זיך צוערשט צו דערפילן דעם דאָזיקן צוזאָג. זי האָט ארויסגעשיקט גאנצע ארמייען פון באוואפנטע "טרוקענע" דעטעקטיווס און פאליציסטן צו באוואכן די "געפערלאכסטע" פונקטן ביי דער גרעניץ, און זיי האָבן גאנץ פריי באנוצט זייער געווער.

עס האָט זיך אָבער אפנים ארויסגעוויזן, אז די באוואפנטע ארמייען קאָנען גוט שיסן אויף אומשולדיקע קאנאדער שיפלאך, אָבער דעם קוואל פון משקה קאָנען זיי ניט אפשטעלן. אמעריקע האָט זיך דאן געווענדעט צו איר גוטן שכן נאָך הילף, און דער לעצטער, ווי דאָס איז אים ניט געווען צום הארצן, האָט אָבער ניט געוואלט גילטן פאר'ן "בוטלעגער" פון אָנקל סעם, און האָט געהאנדלט ווי א גוטער שכן, כאָטש דאָס האָט געמיינט פאר אים שווערע מיליאָנען פארלוסטן.

די קאנאדער רעגירונג האָט, דערפילנדיק אמעריקעס בקשה, אינגאנצן פארבאָטן דעם ארויספיר פון קאנאדער משקה אין די שטאטן. אמעריקע האָט איצט געדארפט אפכאפן דעם אָטעם, און מיט איר גאנצער קראפט א ווארף טאָן זיך צום ים-ברעג און מאכן אן ענדגילטיקן סוף צום משקה שמוגל פון יענער זייט . . .

אָבער וואָס זעען מיר ? מיטאמאָל זיינען די צוויי קליינע פראנצויזישע אינזלען וואָס געפינען זיך ביים אויסגוס פונ'ם סט. לארענס טייך געוואָרן ריזיקע קונים פון קאנאדער משקה. עס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט : די זעלבע קאנאדער משקה פליסט קיין אמעריקע אריין דורך די דאָזיקע פראנצויזישע אינזלען.

אָבער דאָ קאָנען מיר שוין ניט העלפן, ווי דאָס הארץ טוט אונז ניט וויי פאר אונזער שכן, וואָס קאָן ניט פארטראָגן דעם ריח פון משקה. מיט פראנקרייך האָבן מיר ניט קיין אפמאכן ניט צו שיקן קיין משקה אויף אירע אינזלען, און פראנקרייך וויל פון אונז ניט אזעלכע אפמאכן, ווייל זי פארקויפט איר משקה צו אונז. וואָס איז שייך פראנקרייך, דארף אמעריקע אליין פרובירן דורכריידן זיך מיט איר וועגן דעם ענין, און זעען, אויב זי קאָן ביי איר פועל'ן, וואָס זי האָט גע'פועל'ט ביי אונז . . .

ניין, מיר קאָנען איר מער מיט גארנישט ניט העלפן. סיידן מיר זאָלן איר צושיקן אן ארמיי פון אונזערע פאליציסטן און אונזערע דעטעקטיווס, וואָס קאָנען אפשר זיין ערלאכער און פעאיקער פון אירע ?

אָבער וואָס קאָנען העלפן פאליציי און דעטעקטיווס, ווען אָנקל סעם שטארבט אוועק נאָך א ביסל משקה, כאָטש ער שרייט, אז ער וויל עס אין די אויגן ניט אָנקוקן ? . .

אומזיסטע "ביי-עלעקשאָנס"

לויט דער קאנאדער קאָנסטיטוציע, מוז יעדער קאבינעט מיניסטער, ווען ער ווערט נאָר באשטימט צו זיין פאָסטן, דורכמאכן א "ביי-עלעקשאָן", כאָטש ער איז א דערוויילטער דעפוטאט צום פארלאמענט. מיט דעם איבערבייט פון דער רעגירונג, וועלן מיר איצט אזוי האָבן גאנצע פופצן "ביי-עלעקשאָנס", פאר אלע נייע מיניסטאָרן.

די דאָזיקע "ביי עלעקשאָנס" זיינען קאָנטיק געמיינט געוואָרן צו קריגן די צושטימונג פון די וויילער צו דעם, אז דער באטרעפנדיקער דעפוטאט זאָל קריגן אן אמט אין קאבינעט. דאָס האָט אָבער קיין זינען ניט ווען דאָס באציט זיך אויף א נייער רעגירונג, וואָס איז אָט ערשט דערוויילט געוואָרן פונ'ם פאָלק. אין אזא פאל איז פאקטיש זיכער, אז די וויילער וועלן ניט וועלן שטערן דער נייער רעגירונג צו ווייזן וואָס זי קאָן אויפטאָן, דורך דורכוואָרפן אירע מיניסטאָרן. אגב איז א רעגירונג אין אזעלכע פאלן געוויינלאך געצווונגען פארזיכטיק אויסצוקלייבן פאר אירע מיניסטאָרן אזעלכע וואלקרייזן וואו זיי זיינען זיכער מיט א מערהייט.

דער פאקט איז, אז די אָפּאָזיציע פרואווט זיך געוויינלאך אין אזעלכע פאלן אפילו ניט ארויסצושטעלן קיין קעגן קאנדידאט, און לאָזט די מיניסטאָרן דורכגיין "ביי-אקלאמיישאָן". די גאנצע פראָצעדורע פון אָט די "ביי-עלעקשאָנס" איז אזוי בלויז אן אומזיסטע פארשווענדונג פון געלט, און דארף אפגעשאפן ווערן.

די רדיפות אויף סאָציאַליסטן אין סאָוועט רוסלאַנד

פון די ידיעות פון דער אויסלאנד-דעלעגאציע פון דער ציוניסטיש-סאציאליסטישער פארטיי צ. ס. אין פ. ס. ס. ר.

(שלוס פון מאנטאג)

3. אין "מינוס"

א. סאראטאוו. מיר האָבן זיך דערוואוסט וועגן א נייער גזירה אויף די פארשיקטע חברים. אין סאראטאוו האָט מען גערופן א צאָל חברים צום מיליטער דינסט

אייניקע זיינען אנערקענט געוואָרן פאר מיליטער פעאיק. נאָר מען האָט באלד געפונען א פגם אין זייער פאליטישן עבר. צוליב דעם זיינען זיי פאררעכנט געוואָרן אין רעזערוו און האָבן באקומען ציינענישן מיט אן אויפשריפט :

"באַרויבט דאָס רעכט פארטיידיקן מיט געווער דעם פארבאנד פון די סאוועטישע סאציאליסטישע רעפובליקן". די פארשיקטע האָבן גערעכנט, אז די מאכט וועט זיך באנוגענען מיט דעם אקט, וועלכער קומט באליידיקן און דערנידערן זיי. נאָר די אלע, וועלכע זיינען א דאנק זייער פאליטישע אנשויאונגען אויסגעבראקירט געוואָרן און אפילו די, וועלכע זוכן א וועלכע ס'איז ארבעט אין די שווערע עקספלואטאציע באדינגונגען פון סאראטאוו (זע "ידיעות" נ. 2) מוזן לויט דער פאראָרדענונג פון "פינאדריעל" (פינאנץ אפטיילונג) באצאָלן א ספעציעלן מיליטער שטייער.

אויף דעם חבר ש. אייזנשטאדט האָט מען ארויפגעלייגט דעם ערשטן מאָל — 7 רובל, דעם צווייטן — 25 רובל, אויף אנדערע פארשיקטע 150-200 ר. ווען ח' א. איז געקומען פראָטעסטירן קעגן דעם שטייער, וועלכן מען האָט אויף אים, אן ארבעטסלאָזן, ארויפגעלייגט, האָט אים דער פארוואלטער פון "פינאדריעל" גענטפערט, אז דער שטייער איז ארויפגעלייגט געוואָרן לויט א באפעל פון דער מאכט און האָט אים געוויזן א אינסטרוקציע, אז פון ארבעטסלאָזע נעמט מען איין פראָצענט פון א מיטעלער הכנסה 700 רובל א יאָר.

ס'האָט גארניט געהאָלפן. ווען די באאמטע פון "פינאדריע" זיינען געקומען מיט מיליציאנטן און האָבן אפגעשריבן אלע זיינע זאכן אויף צו פארקויפן, האָט חבר א. געמוזט באצאָלט דעם שטייער.

א צווייטער פארשיקטער איז ארעסטירט געוואָרן, ווייל ער האָט ניט איינגעצאָלט דעם מיליטער שטייער אין א סומע פון 150 ר. ער איז אפגעזעסן ארעסטירט א וואָך צייט און די חברים האָבן אים מיט גרויס באמיאונג ארויסגענומען פון טורמע. ביי אנדערע צוויי פארשיקטע האָט מען אפגעשריבן דאָס ביסל האָב און גוטס זייערן פאר דעם זעלבן שטייער.

ב) א ו פ ה. נאָך דריי פארשיקונג אין טורקעסטאן (א שטאט אין קאזאקסטאן) האָב איך אויסגעוויילט אופה אלס "מינוס". איך האָב גערעכנט : אופה איז א גרויסע אינדוסטריעלע שטאט, וועל איך זיך מן הסתם, איינארדענען. נאָר דווקא אזעלכע צוויי קלייניקייטן, ווי ארבעט און די נויטיקסטע עסנווארג האָבן מיר אויסגעפעלט פאר דער גאנצער צייט פון מיין זיצן אין אופה. אויף דער ארבעטס-בירושע נעמט מען נאָר אן די, וועלכע זיינען ארבעטסלאָז ניט מער פון א יאָר צייט. ביי די פארשיקטע אָבער איז אזא "קליינער" סטאז' זעלטן דא. און אפילו ווען מען נעמט דיך שוין אן אויף דער בירזע, גייען אריבער לאנגע חדשים אן ארבעט, און ווען ס'גיט זיך דיר איין אנקומען אין אן אנשטאלט שיקט דיך אין א צוויי וואָכן ארום, דער פארוואלטער, וועלכער באקומט אן אנווייזונג פון ג. פ. או רופן און געפינט שוין א נישטיקן תירוץ און זאָגט דיר אפ פון דער שטעלע. אויך אין די קוסטאר ארטעלן נעמט מען ניט אריין קיין "פאליטישע" ארבעטער אלס אן איינצל קוסטאר איז שוין שווער, ווייל ס'איז ניטא ביי וועמען צו באקומען א הלוואה. די נויטיקע ארבעטס-מאטעריאלן פעלן-אויס און דער עיקר ס'איז ניטא קיין פרייער מארק, וואו דו קאנסט אפזעצן דיין פראָדוקציע. דערפאר איז דער גרעסטער טייל פארשיקטע אבסאָלוט ארבעטסלאָז.

אין מארט ד. י. האָט מען אנגענומען די ברויטקארטן, וועלכע זיינען אונז ארויסגעגעבן געוואָרן לויט דער פאראָרדענונג פון ג. פ. או (די פארשיקטע האָבן קיין רעכט ניט צו זיין מיטגלידער אין די קאָאָפעראטיוון) לויט די קארטן פלעגן מיר באקומען צוויי הונדערט גראם ברויט א טאג און 250 גראם מעלצוקער א חודש. די איבעריקע שפייזן האָט מען געקאָנט קריגן אויפ'ן "פרייעם" מארק. נאָר פאר יקרות'דיקע פרייזן. איינער פון אונז האָט זיך געווענדעט אין ג. פ. או מיט א פאָדערונג אפצוגעבן צוריק די ברויטקארטן, ווייל מיר ליידן שטארק הונגער. אין ג. פ. או האָט מען אים געענטפערט, אז די קארטן האָט מען צוגענומען לויט דער פאראָרדענונג פון "קאָמונוטארג" (קאָמיסאריאט פון אינערלאכן מסחר) און אז ער דארף זיך ווענדן צו דעם אנשטאלט. ווען די פארשיקטע זיינען אוועק צום "קאָמונוטארג" האָט זיך ארויסגעוויזן, אז ניט ער, נאָר ג. פ. או. האָט באפוילן צונעמען ביי די פארשיקטע דאָס ברויט — און צוקער קארטן. אזוי זיינען די פארשיקטע אומגעגאנגען פון איין אמט צום צווייטן און געפאָדערט מען זאָל זיי אומקערן דאָס רעכט אויף דאָס שטיקל ברויט. אין אזעלכע תנאים לעבן די פארשיקטע אין די ערטער פון "מינוס".

4. בריוו פון חברים

אן אויסצוג פון א בריוו צוגעשיקט פון א חבר, וועלכער איז אפגעזעסן דריי יאָר אין פאליטיזאליאטאר און זיצט שוין העכער פון צוויי יאָר אין פארשיקונג אין איינעם פון די פארווארפנסטע סיבירער דערפער.

1.5.30. סיביר. ראיאן . . . . .

שלום, מיין טייערע ! — — — — — —

איך צייל די טעג און די שעה'ן, ווען קומט שוין אן דיין בריוו, וועלכער האָט זיך דאָס מאָל שטארק פארשפעטיקט אין אונזער ארימען און פארגליווערטן לעבן איז א בריוו — א געשעעניש, וועלכעס "מאכט א גאנצע עפאכע". ס'איז אומעטיק צו ווארטן. נאָר היינט איז א יום-טוב, דער גרויסער יום-טוב פון דעם אינטערנאציאנאלן פראלעטאריאט — דער 1טער מאי — א יום-טוב'דיקע שטימונג. האָב איך באשלאָסן צו נעמען די פען און אנשרייבן דיר כאָטש א פאר ווערטער. ווי שטארק איז מיין באגער אויסדריקן און וואונשן אייך א סך גוטס. נאָר צו ענג זיינען די שורות, צו באגרעניצט זיינען די מעגלאכקייטן, צו ווילד איז די ווירקלאכקייט און איך מוז זיך דעריבער באגרעניצן מיט א שטומער ברכה — מיט א הארציקער און חבר'שער ברכה צו אייך אלעמען.

שווער און פארדראָסיק איז צו זיין פיזיש אפגעריסן פון גאָר דער וועלט, פון גאנצן לעבן און אָט דעם יום-טוב'דיקן טאג, און באזונדערס דעם היי-יאָריקן מאי, ווען ס'פאלט אוס דער צען-יאָריקער יובל פון אונזער פארטיי. נאָר מיט מיין גאנצער נשמה בין איך מיט אייך און באזונדערס מיט די וועלכע זיינען געשטאנען ביים "רודער" פון דער ארבעט אין יענע גלענצנדיקע צייטן פון "כארקאָוו". דירי, מיין טייערע און אלע אונזערע חברים שיק איך מיין ווארימסטע ברכה, א "מזל טוב" פון גאנצן הארצן צום טאג פון אונזער יובל. שטאלצירט מיט אונזער עבר ! פארהיט און קריסטאליזירט דעם רעוואלוציאנערן מהות פון אונזער פארטיי, פארווירקלאכט אונזער נאציאנאל סאציאלע שטרעבונגען.

אונז ציטווייליק ארויסגעשליידערטע דורך די ווילדע כוואליעס פון דער ווירקלאכקייט פון אייערע קעמפנדע רייען — פאררעכנט אונז מיט אייך ! אומעטום, און אלע מאָל זיינען מיר מיט אייך.

מיין טייערע ! די שטימונגען און געפילן מוז איך טיף טיף באהאלטן אין הארצן. אויסערלאך ארום און ארום איז ניטא קיין זכר פאר'ן יום-טוב קיין שפור פון פרייד. די איינציקע פרייד איז, וואָס איך האָב אפגעשטופט דעם לאנגן און שווערן ווינטער און ס'פילט זיך דאָ ביי אונז אין צפון דער פרילינג. גראדע היינט שיינט די זון ליכטיק. אָבער "אוי לה לשמש בלי שקיעה, אוי לו לאור שאינו מחמם" (ווי איז דער זון, וועלכע פארגייט ניט, ווי איז דעם שיין, וועלכער ווארעמט ניט). בלויז דאָס קאָן איך זאָגן וועגן אונזערע איבערלעבונגען.

איך פיל זיך געזונט און מונטער . . . זייט אלע הערצלאך געגריסט.

אייערער — — —

5. פון דער נאָענטער פארגאנגענהייט

טיומין — טאבאלסק, מארט, 1930.

. . . ס'איז שווער איבערגעבן די גרויסע מענשלאכע טראגעדיע, וועלכע שפילט זיך אפ דא פאר אונזערע אויגן. א שאד וואָס מען קאָן ניט פאראייביקן די שרעקלאכע בילדער, וועלכע וועקן און רופן, און שרייען גוואלד אויף די בלוטיקע טאטן פון דער מאכט, וועלכע איז "דוחק דעם קץ" און וויל בויען דעם "סאציאליסטישן בנין" אויפ'ן חורבן פון צענדליקער און הונדערטער טויזנטער פויערים.

פון טיומין אויפ'ן וועג וועלכער ציט זיך צו טאבאלסק (ביי דריי הונדערט ווייארסט) און פון דארטן אויף צפון, ציען זיך קאראוואנען פון שליטנס מיט טויזנטער פויערים. מ'צווינגט זיי ארבעטן אין וואלד. מען דערציילט וועגן גרויזאמע באדינגונגען פאר די "האלץ העקער". אלע שולן און קלויסטערס האָט מען פארוואנדלט אלס טורמעס פאר די פויערים — "קולאקן", וועלכע גייען דורך דעם וועג טיומען — טאבאלסק.

די איינוואוינער דא זעען זיך אן יעדן טאג מיט אזעלכע בילדער : אפטיילונגען פון באוואפנטע "קאמסאמאלצעס" באגלייטן אזא פארטיע פויערים, וואָס ציט זיך אויף 2 און 1½ קילאמעטער. אויף יעדן שליטן געפינט זיך א גאנצע משפחה, וועלכע ווערט באשולדיקט פאר געהערן צו די "קולאקעס". פרויען, אלטע לייט און קינדער. די לעצטע זיינען דערפרוירענע פון קעלט. אלע זיינען לייכט געקליידעט, ניט לויט דער צפונ'דיקער קעלט. א קינד ווען עס ווערט אונטערוועגנס קראנק, נעמט מען צו קעגן דעם ווילן און וויינען פון דער מוטער און דער גאנצער משפחה אין שפיטאל אריין און די עלטערן מוזן זיך צעשיידן פון זייער קינד און פארן ווייטער. צווישן די פויערים, בפרט צווישן די, וועלכע מ'האָט אראפגעבראכט פון דרום און קאווקאז הערשן שווערע קראנקהייטן.

6. אין דער אידישער קאלאָניזאציע אין דרום רוסלאנד

א. די גרויסע שדה מנוחה (קאלינינדארף). פון א בריוו. מארט, 1930.

. . . בלאסע און פארזאָרגטע לויפן די מענשן פון זייערע הייזער אין דארפסראט, פון דארטן אין "ריק" (אויספיר קאמיטעט) און ווידער צו זיך אהיים.

איך טרעף מיינעם אן אלטן באקאנטן. דער בחור איז אלט א יאָר 26. וואָס איז דא געשעען ? פרעג איך אים. ער גיט מיר איבער בקיצור די לאגע :

"איך, מיין ברודער, שוועסטער און די גאנצע משפחה זיינען מיר אריין אלס חברים אין "קאלכאז" (קאלעקטיוויסטישע ווירטשאפט). מיר האָבן אלץ אפגעגעבן און איצט פאָדערט מען ווידער ברויט. מיר דארפן צושטעלן ברויט אויף פארזייען, ברויט אויף דיין סארטיקע זריעה און נאָך אמאל געלט. מ'האָט אויף מיר ארויפגעלייגט נייע הונדערט פוד ברויט, אויסער דעם ברויט, וועלכן איך האָב שוין פריער אפגעגעבן. איך האָב אנגעהויבן זוכן א מקור פאר די הונדערט פוד, איך האָב אויסגעשארט פון אומעטום און איבערלאזנדיק בצמצום תבואה אויף פארזייען, האָב איך געבראכט צוואנציק פוד. נאָר ס'האָבן אָבער ניט געהאָלפן מיינע אלע בקשות און טענות.

מ'האָט באלד אנגעהויבן דראָען אז מ'וועט מיך ארויסווארפן פון "קאלכאז" און דאן, וואָס הייב איך אָן טאָן ? איך בין אוועקגעלאָפן צום זיידן און צום פעטער און האָב געקראָגן נאָך 19 פוד און עס געבראכט אין דארפס-ראט. איך בין געווען זיכער, אז מיט דעם בין איך שוין יוצא. נאָר איך האָב אָבער א טעות געהאט. עס זיינען דורך א פאר טעג (די צייט האָט דאן געברענט די "קאלעקטיוויזאציע קדחת") מיט אמאָל א טומל אין קאלאָניע.

באוואפנטע רויטע זיינען אריין אין קאלאָניע און נאָך זיי ציען זיך א מען 200 ארעסטירטע פויערים פון די ארומיקע אוקראינישע דערפער. אייניקע זאָגן, דאָס זיינען "קולאקן", אנדערע — אז דאָס זיינען קאָנטר-רעוואלוציאנערן, וועלכע מען שיקט אוועק אויף סאלאווקי. נאָר מיר האָבן באלד פארשטאנען צוליב וואָס מען האָט זיי געבראכט צו אונז. א אימה און פחד איז אנגעפאלן אויף אונז אלעמען. יעדער האָט באשלאָסן : דאָס העמד פון לייב אויסטאָן, נאָר ניט האָבן אזא ביטערן אפשניט, ווי די אומגליקלאכע פויערים. יא, איך האָב פארגעסן אייך דערציילן : אויסער דעם ברויט האָב איך נאָך באצאָלט צוואנציק רובל שטייערן. נאָר הערט ביז'ן סוף. אויף מארגן רופט מען מיך אין "ריק" און מען לייגט מיר פאר אריינטראָגן תיכף די איבעריקע 61 פוד, און אויב ניט וועל איך האָבן אזא גורל ווי די פויערים, וואָס זיינען נעכטן דורכגעגאנגען די קאלאָניע. איך טענה' שווער און בעט זיך, אז איך האָב ניט איבערגעלאָזן קיין ברויט אפילו פאר מיין משפחה, אָבער ס'האָט ניט געהאָלפן. מען האָט מיר געגעבן א פאר פערד מיט א וואגן און געהייסן פארן און קריגן דאָס איבעריקע ברויט. וואָס טוט מען ? אין סאלאווקי און אין אנדערע אזעלכע ווייטע קאלאָניעס ווילט זיך ניט גיין. איך האָב איינגעשפאנט די פערד, גענומען קישענס און אנדערע זאכן און בין אוועק אין די קאלאָניעס "לוואוואַ" און "באבראָווי קוט". דארט איז היי-יאָר געווען א גוטע גערעטעניש. בקצור, נאכדעם ווי איך האָב פאר'משכונ'ט אלץ וואָס איך האָב געהאט, האָב איך געבראכט נאָך פערציק פוד. איך בין שוין געווען זיכער אז די מאכט וועט שוין מיך לאָזן צורו. נאָר ניין ! איך קום אהיים, דערווייס איך א "פאוויעסטקע" אריינצוטראָגן נייע הונדערט און צוואנציק רובל פאר'ן "קאלכאז". מיר איז פינסטער געוואָרן אין די אויגן. ס'האָט געפלאצט מיין לעצטער געדולד. פונדעסטוועגן האָב איך נאָך געפונען אין שטוב צוועלף רובל. איך ברענג זיי אין "ריק" און שריי אויס : — איצט קאָנט איר מיר שיקן אין סאלאווקי, — מער האָב איך ניט !

אין א פאר טעג ארום בין איך ווידער געקומען אין שדה מנוחה. נעכטן איז דא דערהאלטן געוואָרן דער נומער פון "פראַוודא" מיט סטאלין'ס מאמר "קאפּ-שווינדעל פון דערפאלג". מיין באקאנטער שמייכלט, נאָר דער שמייכל איז א ביטערער. — "אונזערע אידישע קאמוניסטן זיינען דאָך לינקע שבלינקע, ניט קוקנדיק אויף דעם מאמר און די צירקולארן, זעצן זיי פאר ווי פריער זייער ארבעט, כאָטש ס'איז קאָנטיק אז זיי זיינען שטארק אראפגעפאלן ביי זיך". נעכטן, דערציילט ער ווייטער, איז אין קליין שדה מנוחה געווען א וויבערשע אסיפה. זיי האָבן שטארק געפאָדערט מ'זאָל זיי אומקערן די עופות און די בהמות און פאנאנדערלאָזן דאָס "קאלכאז". זיי האָבן פארטגעזעצט דעם "אויפשטאנד" ביז פיר אזייגער פארטאג. די ארטיקע איינוואוינער גיבן איבער, אז זינט די ראטן מאכט עקזיסטירט, איז נאָך אין דער קליין שדה מנוחה ניט געווען אזא שטורמדיקע פארזאמלונג. ס'איז געקומען א מיליציסט פון "ריק" און האָט אויפגעפאָדערט די פרויען צו פאנאנדערגיין זיך, ווען ניט, ארעסטירט ער פערציק פרויען.

א צווייטער בריוו. גרויסע שדה מנוחה. מאי, 1930.

. . . . ס'איז שוין נישטא מער קיין כחות צו ליידן. פילע פארלאזן די ווירטשאפטן און די קאלאָניע און גייען אין דאָנבאס און אין אנדערע ערטער זוכן, אפשר וועלן זיי קריגן ארבעט. נאכדעם, ווי פילע פון אונז האָבן פארקויפט אלץ וואָס ס'איז געווען אין שטוב כדי צו באצאָלן די שטייערן, איז דערגאנגען די זאך ביז די פערד און די בהמות. אין א שיינעם פרימארגן איז מען געקומען און צוגענומען מיט גוואלד די פערד און בהמות. אין קאלאָניע איז א גרויס קלאג און געוויין. מ'האָט צוגענומען ביי יעדן דעם ווירטשאפטן לעבנסמיטל. מ'האָט אנגעהויבן טיילן מילך. א משפחה פון פינף נפשות מיט קליינע קינדער פלעגט באקומען 3-4 גלעזער מילך א טאג. די בהמות זיינען פון טאג צו טאג אלץ מאגערער געוואָרן, און די פערד האָט מען ניט געקאָנט דערקענען. ס'איז ניטא קיין חשק ארויסגיין אין פעלד ארבעטן. און אט האָט זיך ארגאניזירט א פרויען ארגאניזאציע, וועלכע האָט געפּראָוואוט צוריק צונעמען די בהמות. אן אויפשטאנד. אייניקע פרויען פירן ארויס פון הויף פון דעם דארפס ראט די בהמות און ברענגען זיי אהיים. אין אוונט — אן אלגעמיינע פארזאמלונג א רעש, א געפילדער. איינער א קאלאָניסט הויבט זיך אויף און טוט א זאָג : "מיר טארן ניט דורכלאָזן די גינסטיקע שעה. סטאלין'ס מאמר פארבאט די קאמוניסטן צו טאָן דאָס, וואָס זיי האָבן אונז געטאָן" — אלע פויערים האָבן זיך אלאָז געטאָן און צוגענומען יעדערער זיין בהמה. די אידן-קאמוניסטן האָבן מורא געהאט פאר מער ערנסטע געשעענישן און זיי בשתיקה אריבער אויף דעם "בונט".

ב. נ א וו י י ק ר ע מ ע נ ט ש ו ג. א נייע קאלאָניע 18-20 קילאמעטער פון קריוואי ראָג.

די קאלאָניע איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1927. זי ציילט ביי 90 משפחות. דעקלאסירטע און פרנסה-לאָזע אידן פון קרעמענטשוג, באראל, סעמענאווקא און נאווואָרכאנגעלסק האָבן אויפגעבויט מיט דער הילף פון "דזשאינט" די קאלאָניע. די קאלאָניסטן האָבן זיך נאָך ניט געשטעלט אויף די אייגענע פיס. די ערשטע יאָרן זיינען געווען זייער שווערע, איבער דער אומגערעטעניש, פונדעסטוועגן האָט די "קאלעקטיוויזאציע" מיט אלע אירע פאלגן ניט אויסגעמידן אויך די קאלאָניע.

די עטלאכע קאמוניסטן, וועלכע געפינען זיך אין קרעמענטשוג (אייניקע פון זיי — געוועזענע ציוניסטן) האָבן דורכ־

(שלוס אויף זייט 3)

דער איינפלוסרייכסטער מענש אין איטאליע נאָך מוסאָלינין איז א איד

פון אלבערט בערמאן

די "נאוואיע רוסקאיע סלאָווא" (דאָס נייע רוסישע ווארט), א צייטונג, וואָס דערשיינט אין ניו-יאָרק האָט אפגעדרוקט אן ארטיקל פונ'ם בארימטן רוסישן פעליעטאָניסט אלעקסאנדער אמפיטעאטראוו, מיט זייער אינטערעסאנטע ידיעות וועגן אידן אין איטאליע און אויך אייניקע אינטערעסאנטע זאכן פון אידן אין פריערדיקן רוסלאנד. אמפיטעאטראוו לעבט זייט א סך יאָרן אין איטאליע און ער דערציילט ניט מער און ניט ווייניקער, אז אין מוסאָליני'ס רעגירונג זיינען דא עטלאכע אידן, וואָס פארנעמען גאנץ הויכע שטעלעס און אפילו נאָך מער ווי דאָס : נעמלאך, אז אין איטאליע רעדט מען גאנץ אפן, אז ווען מוסאָליני וועט מער ניט זיין, וועט זיין איצטיקע רעכטע האנט, טוראטי, פארנעמען זיין פלאץ. און טוראטי איז א איד.

מיר גיבן דא די שטעלע פון אמפיטעאטראוו'ס ארטיקל, וואָס האָבן א שייכות צו אידן.

אן אויסלענדער, וואָס איז געוואָרן א בירגער אין איטאליע — שרייבט אמפיטעאטראוו — איז שווער אין איטאליע צו מאכן זיך א קאריערע אין קולטורעלער ארבעט. צוליב דער גרויסער קאָנקורענץ פון די אייגענע איינגעבארענע. נאָר אויב עס איז שוין אזא איינעם געלונגען זיך דורכצושלאָגן וועגן הויבט מען ביסלאכווייז צו פארגעסן, אז אין זיינע אדערן פליסט פרעמד, ניט קיין איטאליעניש בלוט.

נאָר מיט אידן קומט די זאך ניט פאר אזוי איינפאך. ווארים די אידן האָבן א טבע — זיי גיבן אליין שטארק אכטונג אויף אלע גרויסע מענשן, וואָס אין זייערע אדערן פליסט פיל ווייניק אידיש בלוט, און זיי פארציילענען און פארשרייבן און רעכענען זיי צו צו דער אידישער ראסע. איך געדיינק : איין אוונט אין פאריז האָב איך פארבראכט אין א אידיש הויז און צוויי שעה נאכאנאנד האָב איך געבלעטערט עטלאכע גרויסע דיקע בענדער — איך געדיינק שוין ניט דעם נאמען פון דאָס ווערק — מיט בילדער און ביאגראפיעס פון בארימטע מענער, וואָס האָבן געשטאמט פון אידן, און

אין מען רעדט אפילו, אז דער אידישער געהילפס דיקטאטאר וועט אמאל פארנעמען מוסאלינים פלאץ

וועמען האָב איך דארט ניט געטראָפן ? א סך יאָרן בין איך געווען באפריינדעט מיט ערנסט פאָסארט (א בארימטער דייטשער אקטיאר) און ערשט דא, אין דעם בוך, האָב איך זיך דערוואוסט, אז ער איז גאָר געווען א איד און זיין אמת'ער נאָמען איז געווען — פאָלאק. און אָט וועגן קאמיל סען-סאנס. ווען דער פארפאסער פון דער אפערא "שמשון און דלילה" האָט געלעבט — וועמען איז דאָס דאמאלסט איינגעפאלן, אז ער איז א איד ? דאָס האָט מען זיך דערוואוסט ערשט, ווען ער איז געשטארבן. . .

איך געדיינק אויך פאלגנדיקן פאל :

אין צייט פון דער מלחמה זיינען געקומען קיין רוים זשאבאטינסקי און רוטענבערג. זיי זיינען געקומען אהין מיט'ן צוועק צו פראפאגאנדירן וועגן א אידישן לעגיאן. און אָט זיינען מיר געזעסן ביי מיר קוואטיר און האָבן זיך בעראטן וועמען פון די איינפלוסרייכע רעגירונגס מענשן אין איטאליע מען קאָן פאראינטערעסירן אין דעם פלאן. נו, אייניקע זיינען געלעגן אויבן אויף דער האנט : דער געוועזענער אידישער מעיאר פון רוים — נאטאן ; דער פינאנץ מיניסטער לוצאטי ; דער איד בראזיני. און ווייטער ? זיי, רוטענבערג און זשאבאטינסקי זיינען געווען פרעמדע אין רוים און האָבן ניט געוואוסט — און איך, וואָס איך האָב געלעבט אין רוים, האָב אויך ניט געוואוסט. זיינען זיי אוועקגעגאנגען פון מיר אריין צום הויפט ראבינער און יענער האָט זיי געזאָגט :

— מיינע הערן, איך וואָלט אודאי געוואָלט אייך באהילפיק זיין מיט א צעטל פון די אידישע דעפוטאטן. אָבער וואו ? זאָל איך זיי אייך נעמען ? מיר דערוואוסן זיך, אז אָט די הערן זיינען אידן, נאָר דאמאלסט, ווען מען רופט אונז זיי צו באגראבן.

אין מילאן, וואו פאקטיש א דריטל פון דער דארטיקער אינטעליגענץ זיינען אידן, האָבן זשאבאטינסקי און רוטענבערג געמוזט פירן זייער אגיטאציע אויף איטאליעניש. ווארים זיי האָבן ניט געפונען קיין איינציקן אידן דארטן, וואָס זאָל פארשטיין העברעיאיש, אָדער אידיש, אָדער שפאניאליש. און דער שרייבער סאבאטינא לאפעץ, וועלכער איז שוין איצט בארימט, אָבער דאמאלסט איז ער נאָך געווען אן אנפאנגער, האָט מיט באגייסטערונג דערקלערט, אז א דאנק דער ציוניסטישער אגיטאציע פון די געסט, האָט ביי אים אויפגעוואכט דער נאציאנאלער געפיל, וואָס ער האָט ביז איצט גארניט געפילט : אָט אזוי ווייט האָט ער זיך געפילט פאר אן איטאליענער.

ביי די אידן אין איטאליע קומט עס ניט דערפאר, וואָס זיי ווילן באהאלטן זייער אידישע אפשטאמונג, אזוי ווי דאָס איז אפט געווען דער פאל מיט די אידן אין רוסלאנד. נאָר גאנץ איינפאך, זיי ווערן אזוי אסימילירט, אז זייער אידישע אפשטאמונג ווערט פאררוקט ערגעץ אין א ווייט ווינקעלע פון זייער קאפ, ווי עפעס אן אלטער דאקומענט, און וועלכן מען דערמאנט זיך ביי א זעלטענער געלעגנהייט, ווען מען דארף עס, ווייל עס איז ניט מעגלאך קיין אידישע פראגע אין א לאנד, וואו צווישן די מיניסטאָרן איז די צווייטע האנט נאָכ'ן דיקטאטאר אליין, און דער ווארשיינלאכסטער קאנדידאט צו פארנעמען שפעטער זיין פלאץ, דער איד טוראטי; וואו די היסטאריקערן און איינע פון די איינפלוסרייכסטע פערזאנען אין מוסאָליני'ס רעזשים איז מארגאריטא סארפאטי און וואו דער קאפ פון דער פינאנץ וועלט איז דער איד טעלפין א. א. וו.

אין אונזער צייט איז שוין א זעלטנהייט, אז א געבילדעטער איד זאָל לייקענען זיין אפשטאמונג. אָבער אמאָל איז דאָס אזוי געווען און דאָס רוב אן דערפאלג. די גויים איז עס נאָך אמאָל געלונגען אפצונארן. אָבער אידן — קיינמאָל ניט. א איד וועט א איד דערקענען, ווי שטארק ער זאָל זיך ניט פארשטעלן. א טשיקאווע צופאל, — שרייבט אמפיטעאטראוו — האָט מיר דערציילט דער בארימטער רוסישער טעאטער-קריטיקער קוגעל. עס האָט פאסירט מיט אים אליין :

— איך בין איינמאָל געפארן פון אדעס קיין פעטערבורג — האָט קוגעל דערציילט — איך בין דאמאלסט געווען א סטודענט און א גאנצער "פראנט". און מיטן אויסזעען, שפראך און מאנירן בין איך געווען גיכער א פריצ'ישער יונגערמאן אידער א איד. און איך בין געווען צופרידן דערמיט. פלוצלונג אָבער, ביי איין סטאנציע, וואלגערט זיך אריין אין מיין קופע א איד, מיט בארד און פאות, מיט פעק און פעקלאך, און מיט אלע זיינע בעבעכעס, ווי געוויינלאך אידן פארן. מיר פארן ניט אפ קיין דריי מינוט, ווי דער אלטער איד ווענדעט זיך צו מיר מיט א פראגע, און דווקא אויף אידיש. מיר איז געוואָרן זוויער און מויל. עס זיינען געפארן אין וואגאָן שיינע מיידלאך און מער האָט מיר ניט געפעלט, אז זיי זאָלן דערהערן, אז איך בין א איד. האָב איך זיך געמאכט, אז איך פארשטיי ניט און איך האָב זיך אפגעקערעוועט פון אים. איז דער אלטער ניט פויל און אין צען מינוט ארום טוט ער דאָס זעלבע. איך דריי זיך ווידער אפ. אָבער ער איז ניט פויל — א האלבע שעה שפעטער די זעלבע פראגע. איך דריי זיך ווידער אפ.

מיר קומען אן קיין זדאלבונאוו, די לעצטע סטאנציע, וואו אידן האָבן געמעגט פארן. די גרעניץ פון דער "טשערטא". איך בין געשטאנען ביים פענסטער פון וואגאן און זיך אונטערגעזונגען א לידל. דער אלטער איד נעמט זיינע בעבעכעס און קלעטערט אראפ פון וואגאן. ווען ער איז דורכגעגאנגען לעבן מיר, פרעגט ער ווידער אויף אידיש :

— נו, איר יונגערמאן, האָט הייסט עס וואוינרעכט, הא ?

ניין, א איד פאר אידן קאָן בשום אופן ניט באהאלטן זיין אידישקייט — פארענדיקט דער רוסישער שרייבער זיין אינטערעסאנטן ארטיקל.

אויף פרעמדע וועגן

א שפאנענדער ראמאן פון די לייזן און קאמף פון דעם אידישן וואנדערער

פון דר. ל. בן

(פארטזעצונג)

זי האט ניט געענטפערט. ער האט זיך אויף פארטראכט, דערמאנט זיך פלוצלונג אן מעקנעק'ן און ער הא גענומען שטיל און נערוועז פייפן . . .

דער שניי אונטער זייערע פיס האט געסקריפעט. די לבנה, א זילבערנע, א רונדע, איז געשטאנען אין מיטן הימל און געגאסן איר מאטע ליכט אויף דעם ווייסן און בליאסקענדיקן שניי. אויף די נאקעטע און טרויעריקע בוימלאך מיט אייזיקע און בלישטשענדיקע קופקעלאך אויף די אויסגעשטארצטע און פארפראנע צווייגן; די עלעקטרישע לאמטערנעס האבן געברענט, און זייער בלוילאך העלע שיין האט זיך צענויפגעגאסן מיט דעם ווייטן און בלויען רוים פון ארום, וועלכער האט זיך געדאכט ווי פארגליווערט.

דארט, אונטן, האט דער "איסט ריווער" פארגעשטעלט א מערקווירדיק־שיינעס בילד: ווייט, ווייט ארום, אין אלע ריכטונגען, האבן איבער'ן וואסער ארומגעשוואומען שיפן, ווי גרויסע הייזער, און זייערע פייערלאך האבן ארומגעטאנצט, ווי שטערנדלאך פון פארשיידענע פארבן און קאלירן; דארט גאנצע ראנדן און דא איינציקע, דארט הויך איבער'ן וואסער און דא נידעריק ווי זיי וואלטן זיך אין די טונקל בלויע כוואליעס געטובל'ט... אט שווימען הויך איבער'ן וואסער איינע...

— ליובא! הערט, הערט! — האט ער גערעדט מיט א פארשטיקטן אטעם, ניט פילנדיק, ווי עס פעסט ער דריקט אירע הענט.

— לאזט מיך! ! !

און דא האט זי גענומען וויינען, וויינען און פון אירע אויגן האבן זיך געגאסן טרערן, ווי דאס וואסער פון א לאנג איינגעהאלטענעם שטראם, וועלכער האט זיך מיט גוואלד דורכגעבראכן א וועג...

— ליובא! ליובא! — איך וויל ניט אז איר זאלט וויינען . . . גליקלאך מוזט איר זיין! . . . ליובא, דו . . . וועסט זיין גליקלאך! — האט ער ליידנשאפטלאך אויסגעשריען, און א כאפ טוענדיק איר צו זיך, האט ער איר געקושט אויפ'ן פנים, אויף די אויגן און אויף די ליפן...

ביי איר האט זיך געדרייט דער קאפ און עס האט זיך איר אלעס געדאכט אז עס איז א חלום . . .

זיי האבן ניט באמערקט הינטער זיך אין א זייטיקער אלעע די בלייכע מאשא, וועלכע איז געשטאנען, ווי צוגעשמידט צום ארט, מיט גרויסע, צעשראקענע אויגן און מיט אויסגעשטרעקטע הענט צו זיי, אקוראט ווי זי וואלט וועלן אפרייסן זיי איינעם פון דעם אנדערן . . . זיי האבן אויך ניט באמערקט, ווי שנעל מאשא האט גענומען לויפן צוריק פון פארק . . .

זייערע נשמות האבן זיך געריסן איינע . . .

[...]

— וואס איז עם מיט אייך? — האט ער ווידער געפרעגט, פעסט דריקנדיק איר די הענט . . .

זי האט גענומען פארשטיקט כליפען...

— ליובא! . . .

ער האט איר א צי געטאן צו זיך.

זי האט געציטערט אין זיינע הענט און, רייסנדיק זיך פון א ים, האט זי געשעפטשעט שטיל, שטיל, ווי א פארשטיקטער קרעכצן:

— לאזט מיך, לאזט מיך, לאזט מיך אהיים! . . .

— איין מינוט, ליובא! — האט ער געמורמלט אויפגערעגט, ניט הערנדיק אליין זיין קול.

— ניין, לאזט מיך איצט, לאזט מיך...

דער אויבער־ראק איז געווען אן אמעריקאנער און, צום שלים־מזל, האט זיך איצט טרעפן אז דער רעכטער אונטערשטער ארבל פון'ם סורטוק האט זיך צעניפגעקארטשעט אין דעם ארבל פון דעם אויבער־ראק און האט ניט געוואלט ארויס קריכן פון דארט.

עטינבערג האט אזש פארקריצט מיט די ציין. — טייוול, דו אויך! . . . — האט ער געטראכט, שלעפנדיק דעם בגד פון זיך מיט רציחה: — אמעריקע, פארברענט זאלסטו ווערן! . . .

און דא, האט ער אים א שלעפ געטאן מיט אזא רציחה, אז דער בגד איז ארונטערגעפלויגן פון אים מיט אויסגעקערטע ארבל, און ער, עטינבערג אליין, איז שיר פון דעם שלעפ ניט געפאלן! . . .

— זאל דיר דער טייוול נעמען! — האט ער ארויסגעמורמלט צווישן די ציין און ער האט א ווארף געטאן דעם בגד אויף א שטול.

אניוטא איז אין דער דאזיקער צייט געשטאנען אין טיר און זי האט געקוקט אויף אים מיט פארוואונדערטע אויגן.

ער האט א ווארף געטאן זיין הוט אויפ'ן טיש און ער האט גענומען גיין איבערן צימער הין און צוריק מיט דעם קאפ ארונטערגעלאזן.

[...]

דער טאג האט זיך איבער איר דערטאג . . .

— דו ליבסט! — האט אין דער טיפעניש פון זיין נשמה אויסגעשריען א געהיימער קול.

(פארטזעצונג — קומט)

ווען טאטע און זון פארליבן זיך אין איין מיידל

ווערט אויפגעדעקט א סוד פון א מארד וואס א ברודער איז באגאנגען קעגן א ברודער צוליב א מיידל

פון א. לאמוש

ליבע צו א פרוי ברייננגט גליק, זי קאן אבער אויך ברייננען אומגליק און צרות, ווי מיר וועלן עס זעען פון דער פאלגנדער פאסירונג.

אין א קליין שטעטל אין אינדיאנא האט עס פאסירט. אין איר גרויזאמקייט אבער שטייגט די פאסירונג אריבער די גרעסטע פאנטאזיע פון א שונד ראמאן.

דייוו דזשענקינס, א גאנץ אנגעזעענער בירגער פון שטעטל, האט געפירט א לינקע ליבע מיט דזשעני בישאפ. וואלט דאס באמת געווען אן אויפריכטיקע ליבע, וואלט דאס אפשר צו קיין טראגעדיע ניט געפירט. איז דאס אבער קיין אויפריכטיקע ליבע ניט געווען. דזשענקינס האט טאקע אפשר מיט בישאפ ליב געהאט, זי אבער אים ניט. די הויפט זאך ביי איר איז געווען ארויסצוצאפן פון אים אזוי פיל געלט וויפיל עס איז נאר מעגלאך געווען. האט זי טאקע געצאפט און ס'איז געווען פון וואס צו צאפן.

אזוי לאנג ווי דייוויד איז געווען פרייגיביק און האט זיין געליבטער פארשאפט אלע מעגלאכע פארגעניגנס, איז זי געווען צופרידן. א ברונעם נעמט זיך דאך אויס; און ווען זיין פארמעגן האט אנגעהויבן טאגן, האט זי אנגעפאנגען צו זוכן פלענער ווי אזוי פטור צו ווערן פון אים. פאר דער צייט האט זי זיך אויך באקאנט מיט זיין ברודער דזשאן, און זי האט באשלאסן אז פון דזשאן'ען קאן מען איצט ארויסצאפן מער געלט ווי פון דייווו'ן, אבער ווי אזוי ווערט מען פטור פון דייווו'ן.

ליבע געפינט אלע מאל א וועג. זי האט מיט אירע קאקעטישע שטיקלאך אזוי פאר'כישופ'ט דזשאנ'ען, אז ער איז געווען גרייט אויף אלעמען, ניט אכטנדיק וואס ער איז געווען א פאמיליע מאן און האט שוין געהאט א דערוואקסענעם זון. געבליבן איז, אלזא, אז מען זאל דייוו'ן אפראמען פון וועג, ווייל ניט דזשאן, זיין ברודער, און זיין איצטיקע און דער ברודער'ס...

[...]

זי וואורף אליין אפראמען פון וועג. דער זון האט זיך געלאזט איבערריידן.

אין א שיינעם טאג איז דייוויד פארשוואונדן געווארן שפורלאז: מיט א מאנאט שפעטער האט מען זיין קערפער אנטדעקט אין אן אפגעלייגנטער און פארווארפענער קאנאווע, איינגאנצן דורכגעלעכערט פון רעוואלווער קוילן. די פאליציי האט געזוכט, גענישטערט און האט קיין שפור ניט געקענט קעפינען.

דערווייל האט דער זון, גלען, וועלכער האט זיך זייט יענעם טאג אנגעפאנגען צו שארן צו דער מיס בישאפ, זיך דערוואוסט, אז אויך דער טאטע זיינער איז ניט גלייכגילטיק צו איר. מיס בישאפ האט דעם יונגן גלענ'ען פון זיך ניט אפגעשטויסן — זי האט באשלאסן אויסצונוצן אי דעם טאטן און אי דעם זון. טאטע און זון האבן אויפגעדעקט איינער דעם אנדערנ'ס סוד און מען האט זיך גענומען ארומרייסן און ארומקריגן איבער דער געליבטער.

דערווייל האבן שכנים אין דער געגנט ארום געפונען דייווידס דערשאסענעם קערפער, געלאזט וויסן דער פאליציי, אז מיט א מאנאט פריער האבן זיי באמערקט אין יענער געגנט אן אוטאמאביל שפעט ביינאכט, און אז דער אוטאמאביל האט פון זיך ארויסגעלאזט משונה'דיקע קולות, מסתמא צוליב עפעס א רייבונג אין אינדזשין אדער אין אן אנדער טייל פון דער מאשין.

די פאליציי האט זיך ארויסגעלאזט איבער די דארטיקע גאראדזשעס צו זוכן אזא מאשין וואס לאזט פון זיך ארויס מאדנע קולות, ביז זיי זיינען אנגעקומען אין דעם גאראדזש פון דזשאן דזשענקינס און האבן דארטן געפונען דייווידס קאר, וועלכע האט טאקע פון זיך ארויסגעלאזט מאדנע קולות ווען מען האט זי געטריבען.

מען האט גענומען דעם טאטן און דעם זון, די איינגנטימער פון דעם גאראדזש, אויפ'ן צימבל, ווי קומט די קאר אהער אין...

[...]

די רדיפות אויף סאציאליסטן אין סאוועט רוסלאנד

(שלוס פון זייט 2)

געפירט די נייע פאליטיק מיט דעם נויטיקן כוח און הארטקייט. מ'האט פראקלאמירט, אז ס'איז דא א קאלעקטיוו. מ'האט צענויפגענומען דעם גאנצן לעבעדיקן אינווענטאר. אייניקע האבן זיך געשטעלט מיט גוואלד קעגן דאס אפנעמען פון דער לעצטער בהמה. ס'איז דערגאנגען ביז געשלעג.

נאך סטאלינ'ס מאמר זיינען ארויס פון קאלעקטיוו 50-60% פון די קאלאניסטן. נאכדעם, ווי ס'איז דורכגעפאלן דער ערשטער פרואוו, האבן די קאמוניסטען פארגעלייגט שאפן א נייעם קאלעקטיוו אויף פרייוויליקע יסודות. צוזאמען מיט דעם האט מען פארגעלייגט אלע קאלאניסטען אפגעבן פרייוויליק די "נייטיקע" זאכן, ווי סאמאווארן, ציירינג און א. וו. די סאמאווארן האט מען פארקויפט צו דריי רובל א שטיק און דאס געלט איז אוועק פאר דעם "אינדוסטריאליזאציע פאנד".

דער פחד און די אומזיכערהייט אין דער נייער פאליטיק האבן גורם געווען, אז דאס רוב קאלאניסטן זאלן ארגייניין "פרייוויליק" אין קאלעקטיוו. נאר אכט משפחות זיינען ניט אריין. זיי רעכענען שאפן פאר זיך א קאלעקטיוו.

דאס יאר זיינען פאראן אויסזיכטן פאר א גרויסער געראטעניש.

7. קאווקאז

א) באקו. יוני, 1930. מיט וואס פאר א מיטלען קעמפט מען קעגן דער רעליגיע.

אין אפריל, ד. י. האט די מאכט פאנאנדערגעלאזן די אידישע קהלה. מ'האט קאנפיסקירט ביי איר צען טויזנט רובל. אויף דעם אידישן מושב זקנים, וועלכער עקזיסטירט ביי דער קהלה האט מען פארמאכט. די אלטע לייט וויל מען אריבערפירן אין דעם אלגעמיינעם מושב זקנים ביי דעם "סאבעז"

ס'איז אינטערעסאנט דער קאמפף ארום דער שול. איינער פון "אאזיעס" לייטאיטקין, א געוועזענער בונדיסט, און דער אנפעריער מיט דעם קאמף. מ'האט אנגעהויבן באארבעטן די געזעלשאפטלאכע מיינונג. גוזמאנ'ס טעאטראלע טרופע האט געשטעלט די קאמעדיע: "שא, דער רבי פארט". ס'זיינען געקומען ביי דריי הונדערט מענשן. אלע אנוועזנדע אין טעאטער האט מען פארגעלייגט אונטערשרייבן א פעטיציע צום באקו'ער ארבעטער ראט צו פארמאכן די שול. פאר דעם פארשלאג האבן געשטימט זעכציק, אפגע...

[...]

האלטן זיך פון שטימען — 4 און אלע איבעריקע האבן געשטימט קעגן.

דער פארזיצער פון דער אפיקורסים געזעלשאפט — דובינסקי, — האט דערקלערט אויפ'ן ארט, אז די מערהייט איז פאר פארמאכן די שול.

אויף מארגן אין אין דער צייטונג: "באקונסקי ראבאטשי" פארעפנטלאכט געווארן א באריכט, אז אין דער פארזאמלונג האבן אנטייל גענומען 685 מענשן. אלע, אויסער פיר, וועלכער האבן זיך אפגעהאלטן פון שטימען, האט געשטימט פאר פארמאכן די שול. די שול איז פארמאכט געווארן און דער "אזיעט" האט איינגעארדנט דארט זיין קאנצעלאריע.

"אזיעט" האט פארגעלייגט גוזמאנ'ס טרופע צו פארוואנדלען די שול אין א טעאטער. די טרופע האט ניט איינגעשטימט, דאן האט דער פראפ. פאראיין פון די קונסט ארבעטער ("ראבים") געמאלדן דער טרופע, אז אויב זי גייט ניט שפילן אין שול, דאן שליסט ער אויס אלע מיטגלידער פון פאראיין. דער פחד פאר'ן הונגער האט געצוואונגען די טרופע צו גיין שפילן אין שול. נאר אויף די ערשטע פארשטעלונגען זיינען אנוועזנד געווען א צאל ארבעטער. וועמען מען האט לכתחילה געגעבן בילעטן אומזיסט, און נאכדעם האט מען אראפגערעכנט די סומע פון זייערע פארדינסטן.

ס'איז אינטערעסאנט, אז די ארטיקע מאכט, "אזיעט", די רעשטלאך פון דער אידישער סעקציע, די "אפיקורסים" און א. וו. קעמפן שוין צוויי יאר פאר שליסען די שול.

אין דער שול האבן די לערער פארגעלייגט די תלמידים אין עלטער פון 9-10 יאר, חתמנ'ען די פעטיציע אויף פארמאכן די גרויסע שול און די קינדער האבן געחתמ'עט . . . .

—(::)—

שלאכטן צווישן בעדואינער אין סיריע

לאנדאן, אווג. 10. — ווי עס ווערט געמעלדעט פון ירושלים, זיינען 50 פערזאן געטויט געווארן און א סך פארוואונדעט געווארן אין שלאכטן צווישן בעדואינער שבטים אין צפון סיריע. די פראנצויזישע מאכט האט זיך אריינגעמישט, ארעסטירנדיק ארום 50 בעדואינער.

אספירין טאבלעטס וועלן פארלייכטערן דעם שמערץ. קיין צווייפל וועגן דעם. אפילו די שמערצן וועלכע האבן זיך שוין איינגעגעסן טיף אין א מאנ'ס ביינער. אפילו די סיסטעמאטישע שמערצן וואס פרויען ליידן. זיי גיבן זיך אונטער די דאזיקע טאבלעטס! דער עכטער אספירין ברייננגט פילע ווירקזאמע נוצן. לייענט די אויסגעפרובירטע דירעקשאנס וועלכע געפינען זיך אין יעדן פעקעדזש פון אספירין טאבלעטס און ליידעט ניט קיין אומזיסטע שמערצן פון נוראלדזשיא, נוריטיס, רומאטיזם א. ד. ג. האלט א באטל פון די דאזיקע טאבלעטס אין הויז: טראגט מיט זיך די פאקעט פושקעלע אויב איר ליידט פון אומדערוואוארטעטע קאפ־שמערצן, אדער פלוצלונגע פארקילונגען. שנעלע הילף אן אירגענד וועלכע שעדלאכע ווירקונגען. אספירין גרייפט ניט אן די הארץ. זוכט נאך בלויז יעדן מאל דעם נאמען אספירין און דאס ווארט דזשענואין (עכטער) וועלכע זיינען געדרוקט אין רויטן שריפט אויף יעדער באקס.

TRADE MARK REG.
BAYER ASPIRIN

א זומערדיקע נויטווענדייקייט!

א סך הייסע וואסער איז א פרייד אין זומער. אונטער אונזער אפשאנעל געז וואסער באהייצונג רייט, ווערן אייערע וואסער באהייצונג קאסטן רעדוצירט.
פארשט אויס היינט.
טעלעפאנירט 842 312
אדער 842 314

Winnipeg Electric Company

"אייער גאראנטיע פאר גוטער באדינונג".
פיר סטארס:
Appliance Dept., Power Bldg., Portage & Vaughan;
1841 Portage Ave., St. James;
Marion & Tache St., St. Boniface
511 Selkirk Ave.

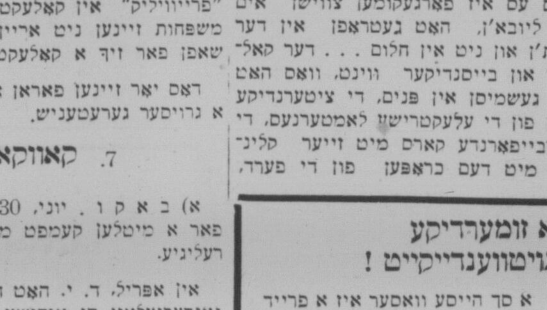

MACDONALD'S Fine Cut

דער פיינסטער טאבאק פאר די יעניקע וואס מאכן זייערע איינענע סיגארעטן

ZIG-ZAG
סיגארעטן פאפיר פריי

זאמלט די קארטן פיקטשורס

וויעריקאס אלסערס, רינענדע וואונדן, עקזעמא און אלע אנדערע הויט קראנקהייטן געהיילט ווייל איר ארבעט לייכטע זעלבסט היים באהאנדלונג: גענוצט מיט אויסגעפרובירטן דערפאלג פאר א סך יארן וואו אלע אנדערע רפואות האבן ניט געהאלפן. א סך באשטעטיקונגען. שרייבט צו:

NURSE DENCKER
610½ Portage Ave.
WINNIPEG

מרס. סטאק, ביעלד, מאנ., שרייבט: "אייער מעדיצין האט געטאן וואונדער פאר מיר. דער אלסער האט זיך געבעסערט נאכ'ן ערשטן מאל אנווענדן דעם אינטמענט. איך קאן אויף אזויפיל ניט אויסדריקן מיין דאנקבארקייט א.א.וו.

THE TRADERS TRUST COMPANY

אפיציעלע אסיינים, עקזעקיוטארס, אדמיניסטראטארס, פינאנציעלע אגענטן
4טער פלאר, יוניאן טראסט בילדינג
טעלעפאן 26 892

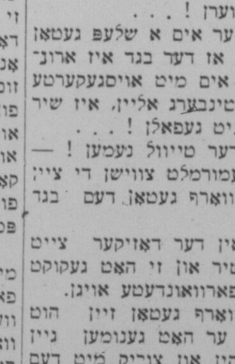

איצט איז די צייט
צו איבערקוקן אייערע
פורנעס

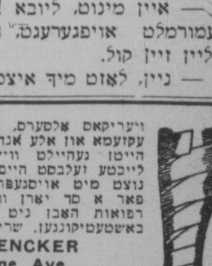

רופט אן
סטאנדארד שיט מעטאל
מ. ראסאף

STANDARD SHEET METAL & ROOFING CO.
907½ MAIN ST., PHONE 54 770 RES. PHONE 54 552

בלוטיקע טעג

ראמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יאָרן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נאָרמאן

(פאָרטזעצונג)

רחל און טויבע דעם מילנער'ס האבן ארויסגעשטויסן א געשריי פון פארצווייפלונג, ווען זי האבן דערזעען אז ראנאווין איז אריינגעריסן געווארן אין דעם קעסל גרוב.

אימער ווייטער האט דער שטראם זיי אוועקגעטראגן פון דעם געפערלאכן פלאץ און אימער שנעלער און שנעלער איז ראנאווין געווארן ארומגעדרייט, ביז פלוצלונג האט דאס וואסער אים א שטוים געטאן איבער זיין קאפ, אז ער האט שיר פארלארן דעם זינען.

פאר איין מאמענט איז אים געווארן שווארץ פאר די אויגן. ער האט געפילט, ווי עטוואס שטעכט אים אונטער'ן וואסער.

— איצט בין איך פארלארן! — האט ער געטראכט, — אַ, מיין רחל, מיין אייזע מע רחל!

און דאס גערויש פון דעם שטראם איז געווען אזוי שרעקלאך, דאס קיין אפשר לו ניט געקאנט א ריר טאן מיט קיין גליד, דאס וואסער האט אים שרעקלאך צוזאמענגעפרעסט און אים געצויגן אלץ טיפער צום אפגרונט.

אבער גראדע דאס איז געווען זיין גליק, דען אלעס ער איז ארונטערגעצויגן געווארן ביז צום גרונט פון דעם נייטמאן, האט ער דערפילט, אז דער דרוק פונ'ם שטראם איז געווארן שוואכער, און ער האט געקאנט אוועקשווימען פון דעם געפערלאכן פלאץ.

די דאזיקע גאנצע שווידערלאכע דערפארונג האט עדזויערט קוים פינף מינוט און ער האט נעהאט גענוג קרעפטן אום זיך ארויסצוהויבן פון דעם אפגרונט און צו דערגרייכן צו דער אויבערפלעכע. דאו ער האט צוערשט אריינגעצויגן די לופט מיט דער גאנצער קראפט פון זיינע לונגען.

דאן האט ער זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטן.

טויבע דעם מילנערס איז איצט געזעסן אויפ'ן קלאץ, אזוי ווי רייטנדיק אויף א פערד. אבער וואו איז רחל? פון זיין רחל'ען האט ער קיין שפור ניט געקאנט זעען.

דא האט ער פלוצלונג דערהערט די שטימע פון זיין געליבטער פרוי, וועלכע האט צו אים גערופן פון דרעק:

— שלמה, שלמה. נאט צו דאנקען וואס איך זע דיר ווידער. קום אהער צום דרעק!

ראנאווין האט איצט פארדאפלט זיינע כחות, אבער דאס שווימען איז אים דאך ניט געווען לייכט, דען דער שטראם איז נאך געווען זייער שטארק.

אלס פלוצלונג איז ער געבליבן אין וואסער ווי געליימט. עס האט אויסגעזען אזוי ווי דאס בלוט איז אין אים פארגלייווערט געווארן.

ער האט נעכלאך דערזעען, ווי הינטער רחל'ען האבן זיך באוויזן צוויי געשטאלטן. איינער האט זיך א ווארף געטאן אויף זיין ווייב און ער האט איר איינגעקלאמערט אין זיינע ארעמס, ווערנד א טייוולשער געלעכטער האט אפגעקלונגען צו ראנאווין'ען פון דרעק.

עס איז געווען א פרוי, וועלכע האט רחל'ען ארומגענומען און איר געוואלט אויפשלעפן מיט זיך.

— שלמה, שלמה! ראטעווע מיך! — האט די זומבליקלאכע יונגע פרוי געשריען פון דרעק, — מען שלעפט מיך אויעק, העלף מיר!

— אן אומגעשלאכער געשריי האט זיך אויסגעריסן פון ראנאווין'ס ברוסט. דאן האט ער מיט איבערמענשלאכע כחות געשפאלטן דאס וואסער אז זאיז האסטיק געשווימען פארווערטס.

זיין צארן איז געווען אן ארגעניק.

— גיט מיר זי צוריק! — האט ער געברומט ווי א פארוואונדעטער לייב.

— מיין ווייב, מיין רחל, איך וועל דיר ניט פארלאזן, איך וועל דיר אויסריסן פון זייערע הענט.

דאס איז געווען פיל לייכטער צו זאגן ווי צו טאן, דען די צוויי מענשן רויבער אויפ'ן דרעק זיינען געווען שנעלער פון אים.

די פרוי, וועלכע האט געהאלטן ארומגעקלאמערט רחל'ען, איז געווען ניט קיין אנדערע אלס פאני יאדווינא, די ווייב פון בושעווסקי, אין די געליבטע פון וואלטער לעמיקע. זי איז דא געווען צוזאמען מיט איר דינער, צו וועלכן זי האט איצט גערופן.

— העי, ברונא, איצט האבן מיר דעם אידישן רעוואלוציאנער'ס ווייב, איצט האבן מיר א בייטש, אום אים אליין צו קאנען כאפן. שנעל אהער, העלף זי אוועקטראגן.

הינטער די בוימער האט זיך עטוואס גערירט, א רייטער אויף א פערד האט זיך באוויזן, און מיט א ווילדן געלעכטער, האט ברונא, פאני יאדווינא'ס דינער, אויסגעשטרעקט זיינע הענט, אום פון דער מעטרעסע פון זיין הער אפצונעמען די שיינע לאסט.

דאס אלעס האט ראנאווין צוגעזעען פון וואסער איז אים געווען קלאר אין וועלכער געפאר זיין פרוי געפינט זיך.

ער האט פארדאפלט זיין שנעלקייט, אום צו דערגרייכן צום דרעק. ער האט געקלאמערט אין זיינע ארעמס, ווערנד א טייוולשער געלעכטער האט אפגעקלונגען צו ראנאווין'ען פון דרעק.

עס איז געווען א פרוי, וועלכע האט רחל'ען ארומגענומען און איר געוואלט אויפשלעפן מיט זיך.

— שלמה, שלמה! ראטעווע מיך! — האט די זומבליקלאכע יונגע פרוי געשריען פון דרעק, — מען שלעפט מיך אויעק, העלף מיר!

— אן אומגעשלאכער געשריי האט זיך אויסגעריסן פון ראנאווין'ס ברוסט. דאן האט ער מיט איבערמענשלאכע כחות געשפאלטן דאס וואסער אז זאיז האסטיק געשווימען פארווערטס.

זיין צארן איז געווען אן ארגעניק.

— גיט מיר זי צוריק! — האט ער געברומט ווי א פארוואונדעטער לייב.

— מיין ווייב, מיין רחל, איך וועל דיר ניט פארלאזן, איך וועל דיר אויסריסן פון זייערע הענט.

דאס איז געווען פיל לייכטער צו זאגן ווי צו טאן, דען די צוויי מענשן רויבער אויפ'ן דרעק געווען שנעלער פון אים.

די פרוי, וועלכע האט געהאלטן ארומגעקלאמערט רחל'ען, איז געווען ניט קיין אנדערע אלס פאני יאדווינא, די ווייב פון בושעווסקי, אין די געליבטע פון וואלטער לעמיקע. זי איז דא געווען צוזאמען מיט איר דינער, צו וועלכן זי האט איצט גערופן.

— העי, ברונא, איצט האבן מיר דעם אידישן רעוואלוציאנער'ס ווייב, איצט האבן מיר א בייטש, אום אים אליין צו קאנען כאפן. שנעל אהער, העלף זי אוועקטראגן.

הינטער די בוימער האט זיך עטוואס גערירט, א רייטער אויף א פערד האט זיך באוויזן, און מיט א ווילדן געלעכטער, האט ברונא, פאני יאדווינא'ס דינער, אויסגעשטרעקט זיינע הענט, אום פון דער מעטרעסע פון זיין הער אפצונעמען די שיינע לאסט.

דאס אלעס האט ראנאווין צוגעזעען פון וואסער איז אים געווען קלאר אין וועלכער געפאר זיין פרוי געפינט זיך.

ער האט פארדאפלט זיין שנעלקייט, אום צו דערגרייכן צום דרעק. ער האט געקלאמערט אין זיינע ארעמס, ווערנד א טייוולשער געלעכטער האט אפגעקלונגען צו ראנאווין'ען פון דרעק.

עס איז געווען א פרוי, וועלכע האט רחל'ען ארומגענומען און איר געוואלט אויפשלעפן מיט זיך.

— שלמה, שלמה! ראטעווע מיך! — האט די זומבליקלאכע יונגע פרוי געשריען פון דרעק, — מען שלעפט מיך אויעק, העלף מיר!

— אן אומגעשלאכער געשריי האט זיך אויסגעריסן פון ראנאווין'ס ברוסט. דאן האט ער מיט איבערמענשלאכע כחות געשפאלטן דאס וואסער אז זאיז האסטיק געשווימען פארווערטס.

זיין צארן איז געווען אן ארגעניק.

— גיט מיר זי צוריק! — האט ער געברומט ווי א פארוואונדעטער לייב.

— מיין ווייב, מיין רחל, איך וועל דיר ניט פארלאזן, איך וועל דיר אויסריסן פון זייערע הענט.

דאס איז געווען פיל לייכטער צו זאגן ווי צו טאן, דען די צוויי מענשן רויבער אויפ'ן דרעק געווען שנעלער פון אים.

— דייטלעכער, אז דאס איז מענלאך, — האט ראנאווין'ס געדאנק געגעבן אויפ'ן געדאנק.

— אן צווייפל, — האט סעמיאן געענטפערט, — נאר יעדע מינוט איז טייער.

— טא לאמיר אויפנעמע די פארפאלגונג, — האט ראנאווין אויסגערופן, — גיב מיר אהער א פערד.

— און איך וועל גיין מיט דיר, האט סעמיאן באמערקט.

— עס איז ניט נויטיק, מיין פריינט, — האט ראנאווין באמערקט, — דען דאס וועט נאר זיין אן אומזיסטער צייט פארלוסט. מיר קאנען דאך טויבע'ן ניט איבערלאזן אליין, זי איז מיד און אנגעשטריינגט און לויפן מיט איר נאך די רויבער איז אויך אוממעגלאך, דערפאר זאג איך דיר, פאר דו מיט איר צוריק אין דער רייטינער וואלד אין אונזער היים. דארטן וועלן מיר זיך ווידער צוזאמענטרעפן.

אין דער נעקסטער מינוט איז שוין ראנאווין געזעסן אויפ'ן פערד, וועלכער איז אונטער אים געלאפן ווי א טייוול, ווייל זיך אריבערבויגנדיק איז ראנאווין געזעסן אויפ'ן פערד אזוי ווי ער וואלט מיט אים געווען צוזאמענגעוואקסן.

אין זיינע אויגן האבן געזוכט אויפ'ן אנדערן בערג פון סעמיאן, אויב ער וועט ניט דערזעען די רויבער פון זיין פרוי.

דאך האט ער ניט ארגעזעט ניט געזעען. ער איז געריטן פיליייכט א האלבע שטונדע צו דעם ברייק, אבער פון פאני יאדווינא און איר דינער איז קיין שפור ניט געווען.

פלוצלונג האט ראנאווין באמערקט אין זאמד טריט פון מערערע פערד.

— זיי זיינען, אלזא, געווען שנעלער פון מיר, — האט ער געקלערט — דאו דייסט עס, מיז מען זיך איילן צו דערגרייכן די שטאט.

און ער האט ווידער געשטורמט אויף זיין פערד, אזוי ווי געטראגן אויף די פליגלען פון דעם שעלן ווינט-פויגל. ער האט מיט זיין גאנצן אימפעט איינגעדרייט זיינע פיס אין דעם פערד'ס בויך, אזוי ווי די אריטע בהמה וואלט שולדיק געווען דערפאר, ווייל עס זיינען דא שלעכטע מענשן אויף דער וועלט.

(פאָרטזעצונג קומט)

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

א סענסאציאָנעלער פּראָצעס פאר דער־טאָרן א אידישן פרוען העגרלעך

פון ווארשע מעלדעט מען, אז אהין האט מען געבראכט אן ארעסטירטן, געשמידט אין קייטן, איינעם ישראל נעסע רעבלין, וועלכער ווערט באשולדיקט, אז אין 1926 האט ער דערמאָרדעט א פרוי־ען הענדלער פון ארגענטינע, א געוויסן מארים פאלדער.

דער ארעסטירטער איז באלד נאך דעם ארפברייגגען קיין ווארשע, פארהערט געווארן דורכ'ן אויספארשונגס ריכטער.

געבערעבלען האט זיך מודה געווען אין מאָרד און האט איבערגעגעבן אינטערעסאנטע פרטים ווענן דעם:

עס ווייזט זיך ארויס, אז דער פרויען הענדלער פאדער האט געהאט צוגרייט אויף דער ארויספירן קיין ארגענטינע א פארטיע "לעבעדיקע סחורה", וואס איז באשטאנען פון 32 מיידלאך.

גלייכצייטיק האט אבער א צווייטע באנדע פרויען־הענדלער, אין דער שפיץ מיט א געוויסן "ראנטשיק", צוגעגרייט אויך א גרויסע פארטיע "סחורה", וועלכע איז געווען "געלוגנגענער", ווייל זי איז באשטאנען פון יונגערע און שענערע מיידלאך.

די דאזיקע קאנקורענץ באנדע איז אריין פאדער'ן שטארק אין וועג, און עס האט אים געדראעט צו דערלייגן א סך געלט צום עסק.

כדי צו ראטעווען דאס "געשעפט" האט פאדלער גע'מסר'ט פאר דער פאליציי זיינע קאנקורענטן, פון וועלכע מען האט אייניקע ארעסטירט, און די מיידלאך זיינען דורך דער זיטן־פאליציי אפגעראטעוועט געווארן.

ווען פאדלער'ס מסירה איז באוואוסט געווארן צווישן די פרויען הענדלער, האט מען באשלאסן מיט אים זיך אפצורעכענען.

צו דעם צוועק האט מען געדונגען געסערבלען'ען, וועלכער האט פארנארט פאדלער'ן כלומרשט צו וויזן "גוטע סחורה" אויף מאסטאווא, און ער האט אים דארט דערשטאכן.

אין צוזאמענהאנג מיט געסערבלען'ס ארעסט, איז אויך ארעסטירט געווארן די איינגנטימערן פון א צוזאמענקונפטס הויז אויף מאסטאווא, ווענט דריקפעלד, באקאנט אונטער דעם נאמען "יענטע קאזאק".

עס שטייט פאר זייער א סענסאציאנעלער מארד פּראָצעס.

א לעבעדיקער מת אויף א אידישן בית עולם

פון לעמבערג מעלדעט מען:

צווישן די געסט, וואס זיינען געקומען צו דער פייערלאכער עפענונג פון דער ישיבה אין לובלין האט זיך געפונען א געוויסער משה'לע בערקעלהאמער - פון פשעמיליאני (גאליציע) א יונגערמאן א לערנער.

בעת דער פייערונג האט זיך בערקעלהאמער אין דער ענגשאפט פארשוויצט, האט ער זיך געפרואווט אפקילן מיט א צו גרויסער פארציע לאדעס, און דאס האט אים פארשאדט; ער איז באלד אוועקגעפאלן צורק קיין פשעמישליאני, זיך אוועקגעלייגט אויף לונגען אנטצינדונג און געשטארבן.

דעם זעלבן טאג, ווען ער איז געבראכט געווארן צו קבורה, איז דער פשעמישליאער קבר, איציקעל, געווען אין אוונט אויף דעם גוטן ארט. פלוצים דערזעט ער לעבן זיך דעם זעלבן משה'לע בערקעלהאמער, וועלכן ער האט אין דער פרי באגראבן, און יענער פרעגט אים — וואו איז דא משה'לע בערקעלהאמער'ס קבר?

קיין שרעקעדיקער איז דער קברן ניט אבער דערזעענדיק מיט זיינע אויגן דעם "מת", איז ער געפאלן אין חלשות און ווען מען האט אים שפעטער קוים געבראכט צו זיך, האט ער ארויסגערעדט בלויז עטלאכע ווערטער: מחילה בעטן, שלעכט מקבר געווען . . . . — און באלד פארלאָרן דאס לשון און אראפ פון זיינע.

ווענן דעם לעבעדיקן "מת" האט זיך ארויסגעוויזן פאלגנדיקעס:

משה'לע בערקעלהאמער שטאמט אליין פון דער שטאט ראדזיטין. ער האט נאך דארט עלטערן און א צווילינג - ברודער נטע בערקעלהאמער, וועלכער איז זייער עגלאך צו אים סיי מיט דעם אויסזעען סיי מיט דער אויסשפּראך. איז נטע עטלאכע יאר געווען צעריסן מיט דער משפחה און אויך מיט זיין צווילינג ברודער, משה'לע. דערהערענדיק, אבער, אז משה'לע איז געשטארבן איז ער געלאפן קיין פשעמישליאני צו דער לויה. אזוי איז ער געקומען אין אוונט שוין נאך אלעמען, איז ער תיכף אוועק אויפ'ן "גוטן ארט" — געוואלט זיך דארטן אויסווייינען אויפ'ן ברודער"ס פרישן קבר און אים בעטן מחילה.

דא אבער האט אים געטראפן דער קברן וועלכער האט אים פריער קיינמאל ניט געזעען, און אנגעמענדיק אים פאר'ן נעשטארבענעם משה'לע, איז ער פון שרעק געפאלן א קרבן.

אנב־אורחא

(שלוס פון זייט 1)

אבער דא קומען מיר שוין צו דער פראגע בכל: דארף מען שטאפן קינדער מיט צוגערייטע פון אלנו פאר זיי מיינונגען? ווענן דעם וועלן מיר זיך דורכשמועסן ביי א צווייטער געלעגנהייט.

באמערקונג פון דער רעדאקציע: ווי מיר האבן א סך מאל אויפמערקזאם גע־מאכט, מוז די "אנב־אורחא" באטראכט ווערן ווי מארקס "קאלום" וואו ער דריקט אויס זיינע פערזענלאכע מיינונגען. די רע־דאקציע פון ד. א. זו. איז פאראנטווארט־לאך בלויז פאר די מיינונגען וואס ווערן ארויסגעזאגט אין די "עדיטאריעלס".

היינט אויף דער ראדיא

CKY
ווינניפעג
3.00—מוזיק.

CNRW 780
ווינניפעג
8.00—סי. עו. אר. נעטווארק פראגראם פון טאראנטא. לאנדאן בענד.

CJRW 499.7
פלעמינג.
5.40—מוזיק.
6.15—אנקל פיטער.
8.30—מוזיק.

CJGX 650
יארקטאן
7.15—פארמערס פריידי ראדיא שעה.

KDKA 980
6.00—פיטסבורג, מיוזיקאל. פראגראם.
6.30—פיטסבורג. קלאסיקעס.

WOW 590
7.00—אמאהא. עווערעדי שטונדע.

WENR 870
8.00—שיקאגא. היים־קריין מוזיק.

WLW 700
9.00—דעטראיט. פיטשור.

WGN 720
9.30—שיקאגא. סימפאניישער ארקעסטער

WMAQ 670
10.00—שיקאגא. פארשייד. פראגראם.

WLW 700
11.00—סינסינאטי. ארקעסטער.

NEW PALACE THEATRE
היינט און מארגן
עלים וואהיים און טשעסטער מאריס אין
"פלייאינג אראונד"
דורכאויס ריידנד און זינגענדיק בילד.
א ריידנדע קאמעדיע, פאקס נייעס

אין פעלעס טעאטער

די פאטראניזירער פון פעלעס טעאטער, האבן היינט די געלעגנהייט צו זעען א זעלטן שיין בילד געשפילט פון א ערשטקלאסיקן קעסט. די פארוואלטונג פון פעלעס טעאטער באמיט זיך שטענדיק צו געבן אירע פאטראניזירער די בעסטע בילדער וואס ווערן נאר פארדוצירט.

היינט ווערט געווען 'פלייאינג ארואנד" א דורכאויס ריידנדיק און זינגענדיק בילד מיט עלים וואהיים און טשעסטער מאריס אין דער הויפט ראלן. עס ווערט אויך געוויזן א ריידנדיקע קאמעדיע און פאקס נייעס. קיינע קינדערשע בילעטן וועלן ניט פארקויפט ווערן צו דעם דאזיקן בילד.

—(:·:)—

א נייער פוס פאודער

י. אייבראהאם נאכמאן, 555 מיין סט., האט געקראגן דאס דעכט צו מאנופעקטשורן "נאכמאנס פוט ביידינג פאודער", פון דער פראווינציעלער רעגירונג דורך דער מאניטאבא גאזעט. די דאזיקע גודס זיינען איצט צו פארקויפן אין אנפירנדיקע דראג סטארס, שיך סטארס, דעפארטמענט סטארס, בוק סטארס און גראסערי סטארס.

פעדלערס און טשיקען דילערס
ברייגנט אייערע לעבעדיקע הינער צו אונז. מיר וועלן אייך צאלן די העכסטע פרייז פאר אלטע און יונגע טשיקענס, קאטשקעס און טוירקעס.
מיר וועלן אייך צופרידן שטעלן
Consolidated Packers
605 DUFFERIN AVE.
Phone 54 040

וואולקאנייזינג
16 יאר דערפארונג
גאזאלין, אויל, קארס געוואשן
FRANK WATSON
170 MAIN STREET
Dunlop Tire Phone 80 663

INCOME TAX SERVICE
AUDITS, FINANCIAL REPORTS
INVESTIGATIONS
בוקקיפינג סערוויס
ס. א. פארטנאל
— מיט —
דזשא. לוס און קאמפאני
Chartered Accountants, Auditors
204 עיוועני בלאק, טעלעפאן 942 23
רעזידענס פאן 524 24

וואנצן און קאקראוטשעס
פארניכטעט. ארבעט גאראנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

פעדערנע און וואלענע קאלדרעס
נעמאכט צו ארדער, פארשיידענע סייזעס. אויך בערגעמאכט פון אייערע איינענע פעדערן. אויך וואלענע קאלדרעס.
THE PERFECTION QUILT MFG. CO.
682 Selkirk Ave. Phone 52 546

זעט אונזערע נייע ספרינג סחורות
א גרויסער אויסוואל פון וואס אויסצוקלייבן
Dominion Furniture Co., Limited
499 NOTRE DAME AVENUE
PHONES: 86 195 — 87 873

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפּטיילונג

איין מאל, 5 ס. פּער "אנייט ליין"		פאר 3 מאנאטן,	$2.15
פאר א וואך, 20 ס	"	פאר 6 מאנאטן,	$4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	"	פאר 1 יאר,	$7.50

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

7 רום פולי מאדערן הויז, גרויסע ליכטיקע צימערן, אוק פלארס, פרענטש טירן, ניי אויסגעדעקארירט. אין קאלדרוש עווע. $4.000. א גרויסער בארגען.

5 רום קאטעדזש, פולי מאדערן, שיינע גרויסע צימערן, גאראדזש פאר 2 קארס, רעדוואוד עווענין ניט ווייט פון מיין סט. פרייז $3.600. א גרויסע מציאה.

סוויטס צו פאררענטן
באלפוריא אפּארטמענטס, קאטידראל עווענין.
גלאב אפּארטמענטס, סט. דזשאנס עוו. און מיין סטריט.
נאבעל אפּארטמענטס, אלפרעד עווע., איסט אף מיין סטריט.
רענפרין אפּארטמענטס, מאונטען עוו., קאר. פּאוערס.
קארמאן אפּארטמענטס, בארהאוס עווע.
דיימאנד בלאק, סעלקירק עווענין.
מאניטאבא קרט., 337 מאניטאבא עוו. דער גרעסטער אויסוואל פון סוויטס אין דער גאנצער ענד.
אינשורענס פאר אלערליי צוועק. געלט צו לייען אויף 6½ פּראצענט.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 53

צו פארקויפן אדער פארבייטן
אלפרעד עווענין, נאענט צו מיין סטריט, א זעקס רום הויז. אין גוטן צושטאנד, פאר $2.500. מיט $200 קעש, $25 א מאנאט. רופט אפ
MR. LAWRIE, OF
J. J. SWANSON & CO. LTD.
601 Paris Bldg., Phone 26 349
or Evgs. 503-007

צו פארקויפן א נייענדיקע ביזנעס, סטאק און פיקסטשורס פאר $1.200. 1 יאריקער ליס. גוטע אורזאך פאר פארקויפן. ווענדן 769 באראוס עווענין, נאך 12 אויזיגער.

צו פארקויפן א גוט נייענדיקע קעפ מאנופעקטשערינג ביזנעס אין ווינניפעג. זיכער צו מאכן א שיינעם לעבן און שפארן געלט. מען קאן עס קויפן פאר ארום $2.300 מיט $1.000 קעש, באלאנס גוטע טערמינען. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 931.

:: צו פאררענטן :: FOR RENT

4, 3 אדער 5 רומס צו פארענטן דאנסטערס מיט הייסע וואסער און באד, אין 596 מאניטאבא עווענין. זיך ווענדן צו
DOMINION BAG CO.
596 Manitoba Ave. Phone 53-022

געפּוירנישטע רום צו פאררענטן
זיך ווענדן צו
484 פלארא עווענין

מרס. א. קאופמאן
ווינניפעג ביטש
בארד און רום, בעסטע, בא'טעם'טע מאכלים, בעסטע באדינונג און באהאנדלונג — נאכמיטאג טיי מיט היימישע געבעקס. דער אדרעס איז: 3 איש סטריט, טעלעפאנירט 746 51.

נעשעפט געלעגנהייטן Business Opportunities

גוטע ביזנעס געלעגנהייט
פאר א מאן מיט 15 ביז 20 טויזנט דאלאר אין א גוט גייענדער מאנופעקטשורינג ביזנעס, מיט פּראקטישן און פעאיקן מאן אלס פארטנער. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 874.

צו פארענטן א סטאר מיט פיקטשורס, אין צענטער פון מיין סטריט. זייער רייזאנאיבל. זיך ווענדן צום איינגנטימער, 651 מיין סטריט, טעלעפאן 173 22.

נראסערי, אין שטעטל 50 מייל פון ווינניפעג. סטאק און פיקסטשורס $2.000. רענט $35. א גוטער געשעפט.

נראסערי און קאנפעקשאנערי אין נארט ענד, מיט פארקויפס ווערן דעם מאנאט. סטאק $800. פיקסטשורס $600. רענט מיט 4 רומס $50. איר זייט דא זיכער מיט א לעבן.

קאנפעקשאנערי, דעליקאטעסן און לאנטש, א גרויסער געשעפט אין צענטער פון שטאט, קאן געקויפט ווערן מיט $2.000 קעש. אויב איר זייט פעאיק צו אזא געשעפט קאנט איר דא גוט פארדינען.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פערלמאן און ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

שיינדל ברוקלער ע"ה
מיר דריקן אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיל צו איר מאן און קינדער און דער גאנצער משפחה אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי געטריייסט צו ווערן אין מער קיינמאל פון קיין צער ניט וויסן.
מר. און מרס. דוד סאלאמאן
494 פריטשארד עווע.

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

טענץ יעדע נאכט אין אונזערע קלאסן מיט ווינניפעג'ס בעסטע טענצער
גוטע פארטנער פאר אלעמען
קאמפּליט קורס, פּרייוואט לעסאנס $5.00.
PROF. AND MISS SCOTT
200 Portage Ave. Next Lyceum. 88 106

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
לייסענסד און באנדער
ד. סימפסאן, מענערזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

געלט!
פאר אייערע באלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק.
ריזאנייבל ריינטס. פינקטלאכע באדינונג.
שטריינג פארטרויליך
אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON
פלאריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן..
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

SERVICE DRUG STORE
מיר האלטן א פולשטענדיקן סטאק פון קרימס, פאודערס, פּאטענטמעדיצין, גען אן. א. וו. מיר קומען נאך פרעסקריפּשאנס אין מיר דעליווערן צו יעדער צייט. מעיל אדרעס פינקטלאך אויסגעפילט.
מיר דעליווערן
962 Main St. at Selkirk. Phone 55 354

פארלאנגט א אפּארטמענט מיט א געוויסער סומע געלט צו איינוועסטירן אין גוט נייענדיקן ביזנעס. וועט אריינברייגגען א גוטן אינקאם. זיך ווענדן צו דאס איר. וואדט באקס 917.

דיינקט!
פארדינט $5.00 א מינוט. נעמט זיך איין מינוט צו אויסשניידן דעם אדווערטייזמענט. מיר וועלן אייך ארונטערשיקן $5.00 דערפאר פון דעם רעגולארן פּרייז פון יעדן סוט אין דער סטאר (מיט דעם אויסנאם פון $25.00 סערווש סוטס).
SCANLAN & McCOMB
417½ PORTAGE AVENUE

פאונדיישאנס פאר מצבות געמאכט און
פאדריכט פאר אייער צופרידנהייט
JOHN SCHALER
Phone 5993921

ספּעשל אין טרוקענע האלץ
שווערע סלאבס, ½ קארד געשניטן $4.25
פיין, ½ קארד, געשניטן $4.50
פאפּלאר, ½ קארד, געשניטן $4.00
פ. וואגנער, טעלעפאן 642 56

טויזנטער טריט א טאג
מאכט יעדער איינער לייכט און באקוועם נוצנדיק
The Marvel Foot Bath
א זיכערע און שנעלע הילף
אנטיסעפּטיק און היילנדער פּאודער פאר מידע, היים צעוויטיקטע פיס, איבערהויפּט בענעפיטירנדיק און רעקאמענדירט פאר שוויצנדיקע פיס, רהמאטישע וויטיקן, קארנס, בוניאנס און שלעכטע נערוכן.
25 סענט א פּעקל
פארקויפט פון דעפּארטמענט סטארס און אלע אנפירנדיקע דראג אוז שיך סטארס.
מאנופעקטשורט און גאראנטירט ביי
The Nachman's Foot Bathing Powder Co.
555 MAIN STREET
מעילט 25 ס., פאסטערזשיק צוגעצאלט

ארבעטער פארלאנגט HELP WANTED

פארלאנגט א דראנייסט אדער איינער וואס וויל לערנען די ביזנעס, זאל קאנען מאכן אן אינוועסטמענט אין א גוטער אקטיווער דראג ביזנעס. קאן נוצלאך מאכן די באדינונגען פון א יונגן אמביציעזן מאן אדער א געלייסנכטן דראגיסט, מיט געוויסע עקספּיריענס. שרייבט צו דאס אידישע ווארט באקס 918.

פארלאנגט א באי אדער מיידל, עקספּריעענסד אסיסטענט בוקקיפער. מוז אויך קאנען סטענאגראפיע. קיינער, אן פריער דיקער "לעדזשער קיפינג" דערפארונג, זאל זיך ניט אפרופן. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 928.

:: שטעלע פארלאנגט :: SITUATION WANTED

יונגערמאן, ניט פארהייראט, מיט דערפאר־רונג אין אלע ליינס פון מערטשענדייז, זוכט ארבעט. אין א סטאר, שטאט אדער קאנטרי. ספּעציאליזירט אין ווינדע טרימינג, שאו קארד שרייבער און אדווערטייזינג. בעסטע רעפערענס. שרייבט באלד צו דאס אידישע ווארט באקס 892.

לעזט און פארשפּרייט "דאס אידישע ווארט"